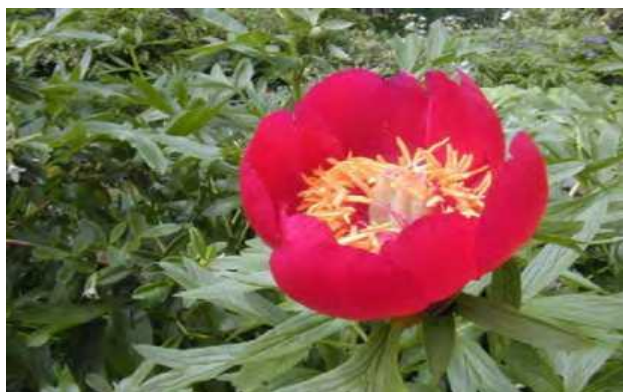

Д О К Л А Д

ЗА ГОРИТЕ

С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ”ДГС НОВИ ПАЗАР”

ДОКЛАДЪТ Е АКТУАЛИЗИРАН ОТ СЛУЖИТЕЛИ НА ТП ”ДГС НОВИ ПАЗАР”, В ПЕРИОДА 2018-2022г.

Настоящата актуализацията на Доклада за горите с висока консервационна стойност за територията на ТП ДГС „Нови пазар” се извършва във връзка с увеличаване на площта на стопанството, като ГСУ „Никола Козлево” от ТП ДЛС „Паламара” преминава към територията на ТП ДГС „Нови пазар” и във връзка с извършената нова инвентаризация и планиране на горските територии и изработването на нов горскостопански план, както и актуализиране и определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП ”ДГС Нови пазар” и в изпълнение на Принцип 9 на *Националния стандарт за отговорно управление на горите в България*. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на *Националното практическо ръководство за Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България*, изготвено от WWF Дунавско-Карпатска програма България, 2005г. /актуална версия, октомври 2016 г./

В Националното ръководство е дадена дефиниция за Гори с високи консервационни стойности (ГВКС), включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план *Ръководството* дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в *Националното ръководство*. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горските територии, стопанисвани и управлявани от ТП “ДГС Нови пазар”. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес. Базата данни за разпространението на тези ВКС ще бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични наблюдения.

ТП “ДГС Нови пазар” управлява територия от **22 507** ха и обхваща населени места на територията на общините Нови пазар (землищата на гр. Нови пазар, с. Беджене, с. Войвода, с. Енево, с. Избул, с. Мировци, с. Памукчии, с. Правенци, с. Стан, с. Стоян Михайловски, с. Писарево, с. Тръница, с. Жилино, с. Зайчино ореше, с. Преселка и с. Сечище), Шумен (част от землищата на с. Мадара и с. Овчарово), Каспичан (землищата на гр. Каспичан, гр. Плиска, с. Златна нива, с. Върбяне, с. Кюлевча, с. Марково, с. Могила, с. Косово и с. Каспичан), с. Каолиново –(част землището на село Долина) и Никола Козлево (част от землището на с. Крива река, част от землището на с. Ружица, част от землището на с. Вълнари, Хърсово, Цани Гинчево, Пет могили, Векилски, Каравелово и Красен дол).

Актуалното разпределение на обща площ на горските територии в териториалния обхват на стопанството е както следва:

При инвентаризацията от 2022 г. са установени 22 507ха обща площ на горските територии, от които:

- държавна собственост -21 208 ха, в т.ч. гори върху земеделски територии – 171 ха
- общинска собственост – 564 ха
- собственост на физически лица – 266 ха
- собственост на юридически лица – 13 ха
- временно стопанисвани от общината – 456 ха

Площта на горските територии държавна собственост е 21 037 ха (без горите върху земеделски територии), разпределена по вид на горите, както следва:

- дървопроизводителна площ – 20 220 ха (96%)
- недървопроизводителна площ – 817 ха (4%)

Залесената площ държавна собственост е 20 113 ха в т.ч.

- естествени насаждения – 14 764 ха
- склопени култури – 4 157 ха
- несклопени култури – 29 ха
- естествени редини – 1 083 ха
- изредени култури – 80 ха

Общият дървесен запас (стояща маса) на стопанството възлиза на 2 457 500 м³, а средногодишно ползване е 41 230 м³ стояща маса, в т.ч.:

- От възобновителни сечи – 23 270 м³
- От отгледни сечи – 17 960 м³

Средногодишно залесяване – 40 дка.

Според горско-административното делене на страната, ТП „ДГС Нови пазар“ е териториално поделение на Североизточното държавно предприятие – гр. Шумен, в района на дейност на Регионална дирекция по горите – гр. Шумен.

Релефът в района на I ГСУ „Нови пазар“ и II ГСУ „Каспичан“ е разнообразен: обхваща североизточните части на Шуменско – Провадийските плата, характеризира се с ниски заравнени била – плата, прорязани от плитки, по-рядко дълбоки долове със стръмни, но къси брегови откоси. III ГСУ „Никола Козлево“ е подчертано равнинен. В Мадарското плато се намира най-високата точка на Провадийското плато – връх Двете могили 429,8 m, разположен на 1 км южно от квартал „Калугерица“ на град Каспичан. Североизточно от платото, на границата с община Ветрино, в коритото на Провадийска река се намира най-ниската точка на стопанството – 69 м н.в.

Според климатичното райониране на България (Велев 2002), инвентаризираната територия на ТП „ДГС Нови пазар“ попада в Преходно-континенталната климатична област (Б) район Добруджанско плато (Б11) и много малка част от стопанството в Умереноконтиненталната област (А), район Лудогорско-Добруджански (А4).

Според горскорастителното райониране на страната (Захариев и др. 1979), спрямо което са определени типовете месторастения, инвентаризираната територия на ТП „ДГС Нови пазар“ попада в Мизийската горскорастителна област, подобласт Шуменско-Провадийски плата в т.ч:

М- I: Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0÷600 m н.в.):

М- I-1: Подпояс на заливните и крайречни гори 0÷600 m н.в.

М- I-2: Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори 0÷400 m н.в.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ТП „ДГС Нови пазар“. Ръководният състав и екипа са преминали теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на *Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност*.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

При промени в новия горскостопански план на ТП „ДГС Нови пазар“ да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-отговорно и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ.

Концентрации на биологично разнообразие вкл. ендемични, редки, защитени и застрашени от изчезване видове, с глобално, регионално или национално значение.

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ТП "ДГС Нови пазар", свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

За България в ръководството са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони /ВКС 1.1/
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове /ВКС 1.2/
- Критични концентрации на видове /ВКС 1.3/

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии и зони, както следва:

- 1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по Закона за защитените територии(ЗЗТ);**
- 2. Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с плановете за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);**
- 3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;**
- 4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.**

Към **ВКС 1.1 т. 1** на територията на ТП "ДГС Нови пазар" със **Заповед № РД-535 от 12.07.2007 г.**, на Министъра на Околната среда и водите е обявена **Защитена местност "Мадарски скални венци"**, попадаща на територията на две общини, в землищата на с. Мадара, община Шумен, област Шумен и с. Калугерица, с. Каспичан и с. Кюлевча, община Каспичан, обл. Шумен, с **обща площ 3191,336 дка.**

Защитената местност включва горски и извън горски територии:

В държавни горски територии попадат:

1. Отделис номера:**340-1, 2, 3, а, б, в, д, 341-1, а, 342а, б, в, 409а, 410- 1, 2, 3, 4, 5, б, а, б, в, г, д, е;** по ЛУП на Държавно лесничество- гр. Нови пазар от 2002 г. **обща площ 2456 дка.**

В извън горски територии попадат:

2.Имоти с номера: 000400, 000219, 000399, 025217 по картата на възстановената собственост за землището на с. Мадара, ЕКАТТЕ 46053, община Шумен, с **обща площ 475,32 дка.**

3. Имот с номер 000717 съгласно КВС за землището на с. Кюлевча, ЕКАТТЕ 41109, Община Каспичан, с **площ 260,016 дка.**

В последствие по ГСП на ТП "ДГС Нови пазар" от 2012 г. част от номерата на подотделите са изменени и в защитената местност попадат следните подотдели: 340-1, а, б, в, д, е, 341-1, а, 342-а, б, в, 409- а, 410- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8, 9, 10, 11, 12, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м;. С обща площ 245,6 ха. от която залесена 203,8 ха и незалесена 41.8 ха.

Цели на обявяване на Защитената местност "Мадарски скални венци":

1. Опазване на карстови скални венци, местообитания на изявени петрофилни и защитени животински видове (лешников и горски сънливец, белогръд таралеж, подковоноси и гладконоси прилепи, гарван, белоопашат мишелов, скален орел;
2. Опазване на защитени животински видове: Египетски (малък) лешояд, бухал, черен и белогръд бързолет, скална лястовица, ливаден дърдавец, шипоопашата и шипобедрена костенурка, стенен гущер, дъждовник и др.
3. Опазване на находища на редки и защитени растителни видове (гризобахова кутявка, румелийско подрумиче, източен равнец, ленолистен целolist, източен микс, кавказка копривка, туфест игловръх и др.

Режим на дейности:

1. Забранява се практикуване на парапланеризъм и делтапланеризъм;
2. Забранява се скално катерене, с изключение на обозначените за това места;
3. Забранява се спелеологични и друг тип прониквания на местата с прилепни колонии;
4. Забранява се провеждане на състезания от типа "OffRoad" с високо проходими моторни превозни средства;
5. Забранява се палене на огън и бивакуване, с изключение на регламентирани, обозначените и обезопасените за това места;
6. Забранява се паша на домашни животни;
7. Забранява се ловуване;
8. Забранява се добив на полезни изкопаеми и инертни материали;
9. Забранява се извършване на профилактични дейности на скалния масив през месеците април, май и юни, с изключение на дейности, предизвикани от непредвидени аварийни ситуации, дължащи се на лабилното състояние на скалния венец;
10. Забранява се увреждане и унищожаване, както и друго третиране на скалните венци, с изключение провеждане на дейности, предвидени по реда на Закона за паметниците на културата и музеите, Постановление № 161 от 5.08.1958 г. на Министерския съвет (ДВ, бр.70 от 1958 г.) и Наредба № 22 на Комитета за култура и Комитета по архитектура и благоустройство (ДВ, бр. 14 от 1981 г.), отнасящи се за Национален историко-археологически резерват Мадара;
11. Забранява се строителство и поставяне на преместваеми обекти и съоръжения, с изключение на такива, предвидени по реда на Закона за паметниците на културата и музеите, Постановление № 161 от 5.08.1958 г. на Министерския съвет (ДВ, бр.70 от 1958 г.) и Наредба № 22 на Комитета за култура и Комитета по архитектура и благоустройство (ДВ, бр. 14 от 1981 г.), отнасящи се за Национален историко-археологически резерват Мадара;
12. Забранява се провеждането на масови мероприятия от всякакъв характер, включително концерти и събори.

Защитената местност е част от територията на Националния историко-археологически резерват "Мадара". Стопанисва се и се охранява от ТП "ДГС Нови пазар" под контрола на РИОСВ-Шумен.

От Защитената местност подотдели № 410 а-м, 1-12, попадат в лесопарк "Мадарския конник".

Защитена местност "Каньона"-(в поземлен фонд) за опазване на растителен вид Нарязанolistен тъжник *Spiraea crenata* е обявена със Заповед №РД-330/23.04.2012 г. на Министъра на околната среда и водите. Площ- 175,8 дка.

Защитена местност „Чибуклията“ Цели на обявяване: Опазване на вековна церова гора;Местоположение: Област: Шумен, Община: Никола Козлево, Населено място: с. Хърсово; Документи за обявяване:Заповед No.333 от 16.05.1991 г., бр. 43/1991 на ДВ; Площ: 31.8 хектара

Режим на дейности:

1. Забранява се разкриване на кариери, промяна на водния режим и естествения облик на местността
2. Забранява се строителство на сгради и пътища
3. Забранява се чупене, драскане и повреждане по какъвто и да е начин на скалните и пещерни образувания
4. Забранява се залесяване с неприсъщи за района дървесни и храстови видове, бране на диви цветя, събиране на билки, кастрене, чупене на клони и увреждане на вековните дървета
5. Забранява се извеждане на сечи, освен санитарни и отгледни
6. Забранява се паша на домашни животни
7. Забранява се разрушаване на гнезда, леговища, събиране на яйца на птици и техните малки, събиране и изнасяне на прилепно гуано
8. Разрешава се извеждането на селекционни сечи
10. Разрешава се провеждане на експедиции за проучване на пещерите с разрешение на стопанина и след съгласуване с РИОСВ

Цялата площ на защитените местности попада в Натура 2000, с изключение на защитена местност „Чибуклията“

Върху обхвата на Защитените територии по ЗБР (Зони по Натура 2000) , в ТП”ДГС Нови пазар” няма обявени Резервати.

На територията на община Никола Козлево се намират десет броя единични вековни дървета, обявени за природна забележителност със заповед № 1566/28.05.1977 год. на МГГП.

Списъка на вековните дървета е показан в табличен вид.

№	Дървесен вид	Населено място	Община	Област	РИОСВ	Височина, м	Обиколка, м
430	Дъб (цер)	с. Хърсово, м. Чибуклийски дол	Никола Козлево	Шумен	Шумен	25	2,61
432	Дъб (цер)	с. Хърсово, м. Чибуклийски дол	Никола Козлево	Шумен	Шумен	25	2,76
434	Дъб (цер)	с. Хърсово, м. Дядо Василев гьол	Никола Козлево	Шумен	Шумен	24	2,70
436	Дъб (летен)	с. Хърсово, м. Дядо Василев гьол	Никола Козлево	Шумен	Шумен	24	2,67
438	Дъб (цер)	с. Хърсово, м. Дядо Василев гьол	Никола Козлево	Шумен	Шумен	25	2,70
441	Дъб (цер)	с. Никола Козлево, м. Горска барака	Никола Козлево	Шумен	Шумен	24,50	2,67
443	Дъб (цер)	с. Никола Козлево, м. Горска барака	Никола Козлево	Шумен	Шумен	24	2,51

№	Дървесен вид	Населено място	Община	Област	Риосв	Височина, м	Обиколка, м
445	Дъб (цер)	с. Никола Козлево, м. Горска барака	Никола Козлево	Шумен	Шумен	25,50	3,20
446	Дъб (цер)	с. Никола Козлево, м. Горска барака	Никола Козлево	Шумен	Шумен	25	2,67
447	Дъб (цер)	с. Никола Козлево, м. Горска барака	Никола Козлево	Шумен	Шумен	28	2,80

Табл. №1 на защитени растителни видове и редки растения на територията на ТП ДГС “Нови Пазар” ГСУ “Никола Козлево

Към **ВКС 1.1.т.4.** Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа на територията на страната(НАТУРА 2000) има идентифицирани три защитени зони (ЗЗ)по смисъла на Закона за биологичното разнообразие(ЗБР), свързани и припокриващи се на територията на стопанството. Защитените зони, обявени по Директива 92/43/ЕЕС от 21 май 1992 год., за запазването на природните местообитания на дивата флора и фауна, които ще бъдат наричани за накратко Защитени зони за местообитанията(Директива за местообитанията), както и в Защитените зони, обявени по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, които ще бъдат наричани за кратко Защитени зони за птиците(Директива за птиците).

На територията на ТП ”ДГС Нови пазар” попадат части от три Защитени зони по Натура 2000, както следва:

По Директивата за птиците 79/409/ЕЕС	По Директивата за местообитанията 92/43/ЕЕС
ЗЗ Провадийско-Роякско плато BG0002038	ЗЗ Провадийско - Роякско плато BG0000104 Защитена зона BG0000138-Каменица

Защитена зона ”Провадийско-Роякско плато” BG0002038 определена по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици(обявена със Заповед №134/14.12.2012 г., ДВ, бр.26/30.03.2012 г., на Министъра на околната среда и водите, съгласно ЗБР) одобрена с решение на Министерски съвет: № 802 от 04.12.2007 г. и е с обща площ 84030.41ха.

Обобщено за ”Провадийско - Роякско плато”BG0002038 разпределението на общата площ по собственост е следното:

вид собственост	обща площ, ха	%	в т.ч. залесена площ, ха	%
Държавна собственост	6549.1	94.9	6314.1	96.2
Общинска собственост	220.6	3.2	220.6	3.4
Частна собственост	127.3	1.8	21.1	0.3
Юридически лица	8.7	0.1	8.7	0.1
Всичко	6905.7	100.0	6564.5	100.0

Табл. №2: Разпределение на инвентаризираната площ от Защитена зона BG0002038 „Провадийско – Роякско плато” по видове собственост

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 40 вида птици, предмет на опазване на зоната.

Стандартният формуляр за зоната със списък на видовете е на страницата:

Защитена зона ”Провадийско - Роякско плато”BG0000104, определена по Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията-одобрена с Решение № 611 от 16 октомври 2007 г. на Министерски съвет (обн. ДВ, бр.85/23.10.2007 г.)за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и местообитанията на птиците с обща площ 50158,59 ха.

Обобщено за ”Провадийско - Роякско плато”BG0000104 разпределението на общата площ по собственост е следното:

вид собственост	обща площ, ха	%	в т.ч. залесена площ, ха	%
Държавна собственост	6519.5	94.8	6285.1	96.2
Общинска собственост	220.0	3.2	220.0	3.4
Частна собственост	127.3	1.9	21.1	0.3
Юридически лица	8.7	0.1	8.7	0.1
Всичко	6875.5	100.0	6534.9	100.0

Табл. №3: Разпределение на инвентаризираната площ от Защитена зона BG0000104 „Провадийско – Роякско плато” - по видове собственост.

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За зоната са определени 13 типа природни местообитания, от които 9 типа са горски. Списък на типовете природни местообитания и видовете растения и животни са представени в Стандартния формуляр за зоната внесен в ЕК и публикуван на интернет страницата:

http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000104.pdf

Защитена зона BG0000138-Каменица.

Защитена зона Каменица е одобрена с ЗАПОВЕД No РД-690от 25 август 2020 г. за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и местообитанията на птиците с обща площ 1454.53 ха. Частта от Защитената зона намираща се на територията на ТП ДГС Нови пазар не попада в Държаните горски територии. Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона. За зоната са определени 5 типа природни местообитания, от които 2 са горски. Списък на типовете природни местообитания и видовете растения и животни са представени в Стандартния формуляр за зоната внесен в ЕК и публикуван на интернет страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000138.pdf

В границите на защитената зона се забранява: Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища; движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии. Забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности; отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива в урбанизирани територии и в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети, при бедствия и аварии и за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2; промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива; премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива; търсене и проучване на общо разпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1. Забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие. Употреба на пестициди, минерални, листоводхранващи и микроторове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите; употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба освен при каламитет и епифитотия; използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи; използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност; извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2; почистване и унищожаване на храсти в териториите, заети от природно местообитание с код 40C0 *, с изключение на инвазивни видове; палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на прилепи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 1.1

1. За защитената територия и зони няма изготвен план за управление. До неговото изготвяне, стопанисването следва да се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедта за обявяване и заповедите за прекатегоризация, като са в сила следните допълнителни ограничения:

- Да не се планират и извеждат голи сечи, с изключение в интензивните горски култури и да не се подменя основният дървесен вид.
- Санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета да се водят само вслучаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети, обхващащи над 30% от територията или дървостоя.

2. Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси.

3. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

4. До изготвянето на Планове за управление на защитените зони да се прилагат горскостопански практики, които не водят до промяна на естествените местообитания и горски екосистеми, т. е. да се планират и извършват сечи с дълъг възобновителен период съгласно изискванията на нормативната уредба относно дейностите в обявените защитени зони.

5. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания в границите на защитените зони.

6. При защитените територии и защитените зони, в които преобладават горските екосистеми е препоръчително да се оставят поне 10% от горите в тях за “гори във фаза на старост”. Прилагането на тази препоръка би повишило стойността на защитената територия и ВКС 1.1.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 1.1

1. Поради липсата на изготвени и приети планове за управление на представените защитени територии и потенциалната защитена зона, стопанисващите гората трябва да влязат във връзка с служителите на МОСВ, респективно РИОСВ, които по закон отговорят за управлението на защитените територии и съвместно да следят за неблагоприятни въздействия върху ВКС. Съвместно с ТП “ДГС Нови пазар” и РИОСВ Шумен трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Препоръчваме да се използват мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1

ЗАПЛАХИ:

- Намаляване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете на техните популации в резултат на човешка намеса.

- Нарушаване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ Горите могат да бъдат определени като местообитание от значение за редица редки и застрашени видове гръбначни, безгръбначни животни и растения, но е трудно да се идентифицират многобройните застрашени видове и да се установи наличието на такива на територията на ТП "ДГС Нови пазар". С информацията с която се разполага към момента е трудно да се определят и праговете числености на популациите или праговете стойности на разнообразието, чрез които се проявява ВКС 1.2. Подобни количествени анализи биха могли да бъдат направени по отношение на малък брой групи организми (напр. птици). В тази ВКС са включени както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори, с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитания от критично значение за тези и др. видове. Ето защо в ръководство се предлага за определянето на тази стойност да се ползват местообитания на индикаторни видове, посочени в приложен списък към *ръководството - Приложения 1А и 1Б*. Списъкът е разработен на основата на Червения списък на IUCN с използвани категории "критично застрашен" и "уязвим", Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България, както са включени и видове, които са от значение за цялостното функциониране на екосистемите в локален мащаб. Представеният списък подлежи на периодично ревизиране, във връзка с промяната на статуса на отделните видове.

ВКС носят териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от списъка на *Приложения 1А и 1Б* към *ръководството*. Това са растителни или животински видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Горските територии, включващи местообитания на видовете, включени в *Приложения 1А и 1Б* към *ръководството* са ГВКС.

Растителни видове включени в Приложение 1А към Националното ръководство на територията на ТП "ДГС Нови пазар" до момента НЕ са установени.

Други растителни видове с локална природозащитна стойност извън

Приложение 1 А към Националното ръководство:

1. Сисон(*Sison amomum* L.)

Двугодишно, голо, сивозелено растение с тънък вретеновиден корен. Стъблото е високо 30-80 cm, изправено, цилиндрично, фино набраздено или с надлъжни бразди, твърдо, плътно в горната си част а често и още от основата разклонено. При основните листа са с дълги дръжки, пересто наделени с 3-5 двойки странични листчета. Долните и средните листа са два пъти пересто наделени или триделни с пересто наделени дялове. Най-горните листа са много дребни, приседнали, триъгълни, крайните им дялове са тясно линейни, целокрайни и на върха заострени. Сложните сенници са

многобройни, разположени по върховете на клонките или в пазвите на най-горните листа - главните лъчи са 3-7 в основата с обвивка от 2-5 къси шиловидни листчета. Сенниците са широки до един cm с 2-6 цвята на различно дълги дръжки. Чашката е почти без зъбци. Венчелистчетата са бели, по - къси от 1 mm. Плодовете са 1,5-2,5 mm широки, широко яйцевидни, елипсовидни до почти кълбовидни, отстрани леко сплеснати при узряване, чернокафяви до почти черни. Цъфти през юли-август, плодоноси август-септември. Расте из влажни и сенчести места край реките, из храсталаците и в крайнини на гори, край пътища и горски пътеки в предпланините и долния планински пояс. Видът е в Червената книга на Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на ТП “ДГС Нови пазар”. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на сисона. Склопеността да не пада по 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи.

2. Горска съсънка(*Anemone sylvestris*L.)

Многогодишно тревисто растение с добре развито цилиндрично коренище, гъсто покрито с останки от листа. Цветното стъбло е око 30 cm високо. Приосновните листа са няколко или многобройни, на дълги дръжки, гъсто бяло влакнести. Стъбловите листа са 3, събрани в прешлен. от което излизат няколко листа. Цветовете са еднични. Околоцветникът е съставен от 5-10 бели, отвън влакнести венчелистчета. Плодът е сух сборен, съствен от многобройни орехчета. Цъфтежът е през април-май, плодоносенето през юли-септември. Среща се по сухи тревисти каменливи места в храсталаци и в крайнините на горите, обикновено на варовик. Видът е включен в Червена книга на Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „застрашен”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ТП ”ДГС Нови пазар”. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно

състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

3. Червен (красив) божур (*Paeonia peregrina* Mill.)

Многогодишно тревисто растение с късо коренище и вретеновидно надобелени, грудковидни корени. Стъблата са 50 - 90 см. високи, набраздени, гладки неразклонени. Листата са последователни, 2 пъти пересто или тройно наделени с тясно елипсовидни крайни дялове. Цветът е с пет листна чашка с 8-12 венечни листа, многобройни тичинки и много плодници. Венчелистчетата са тъмно- или светлочервени, по-рядко розови. Плодът е сборен, съставен от 2-3 кадифено

мъхести мехунки, всяка с по няколко черни, лъскави семена. Цъфти през май - юни, а плодоноси през юни-юли. Расте из храсталаци и редки гори по каменисти и тревисти места из цялата страна до към 1000 m надморска височина.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ТП “ДГС Нови пазар”. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. Склопеността да не пада под 0,5.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

4. Гола копривка (*Celtis glabrata* Stev.)

Храст или дърво високо до 8 m, фанерофит. Кората е гладка, сива. Листата са кожести, дълги 4-10 cm и широки 2-5 cm, ланцетни или неправилно ромбични с клиновидна основа, ръбът на петурата е напилен, долната повърхност е влакнеста, горната е грапава и гола. Цветовете са еднополови и двуполови, еднородни. Двуполовите и женските цветове са единични, а мъжките са събрани в дихазии. Околоцветникът е 5-делен, тичинките са 5, плодникът е продълговат. Плодът е с гладък или слабо набръчкан ендокarp и кафяво-червен екзокарп. Цъфти през пролетта (март-април), а плодовете узряват през есента (септември- октомври). Расте по сухи, скалисти и каменливи места, в гори и храсталаци от цер и келяв габър. Среща се поединично или на групи от 2-3 индивида в Североизточна България, Дунавска равнина, Стара планина (Изт.), Родопи (Изт.), Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Странджа, до 450 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък“ и в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“. Терциерен реликт.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

Други растителни видове с природозащитна стойност, потенциално срещащи сена територията:

5. Нарязанолистен тъжник (*Spiraea crenata* L.)

Храст, фанерофит. Стъблата са високи до 1 m. Клонките са леко ръбести, сиво-червени, вдървенели. Листата на нецъфтящите клонки са дълги 2,5-3,5 cm и широки около 2 cm, пепеляво-зелени до сиво-зелени, обикновено ланцетни до ланцетнообратнояцевидни, целокрайни или от средата неравномерно дребно назъбени, с по 3 изпъкнали паралелни жилки от основата към върха от двете страни на средната жилка. Листата на цветоносните клонки са по-дребни, продълговато-обратнояцевидни, цели. Съцветията са сенниковидни, с 10-20 цвята, по върховете на миналогодишните облистени клонки. Цветовете са дребни, чашелистчетата дълги около 1,5 mm, триъгълни, венчелистчетата дълги 2-3 mm, закръглени, бели до жълто-бели. Тичинките обикновено са по-дълги от венчелистчетата. Плодът е мехунка, изсъхваща при узряване. Цв. V, пл. VI-VII. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена и коренови издънки. Обитава чакълести и каменисти, сухи, варовити места. Размножаването е ограничено поради ниски възобновителни възможности чрез семена и наличието на активна паша на селскостопански животни. Среща се в Североизточна България (десния бряг на р. Каменица, непосредствено край жп линията Каспичан - Русе); на около 450 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „застрашен“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“ и в ЗБР. Терциерен реликт.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

6. Червен хедизарум (*Hedysarum tauricum* Willd.)

Многогодишно тревисто растение с вдървеняло коренище. Стъблата са високи 20 - 30 cm, възходящи или изправени, почти от основата разклонени. Листата са с 6 - 8 двойки листчета, по-къси от съцветната дръжка. Съцветията са гроздовидни, с 6 - 12 цвята. Венчето е дълго 13 - 16 mm, розово-виолетово. Плодът е боб, късо прилегаловлакнест, дълъг 5 - 10 mm и широк 5 - 5,5 mm, сиво-зелен. Семената са дълги 2,5 mm, бъбрековидни, кестеняви. Цъфти юни-юли и плодоноси юли-август. Размножава се главно със семена, ограничено и вегетативно. Обитава главно сухи карбонатно-черноземни почви по каменисти склонове и ерозирани терени, свързано с

ниска конкурентна способност. Среща се в Черноморско крайбрежие, Североизточна България, Дунавска равнина, Предбалкан диапазона 0-100 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „рядък“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“ и в ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

7. Янкева кутявка (*Moehringia jankae* Griseb.)

Многогодишно, тревисто, много дребнорастение. Стъблото е вдървеняло, в основата с многобройни, много тънки, изправени или приповдигащи се, влакнести разклонения. Листата са срещуположни, на дръжки, дълги 6-9 mm и широки 1-1,5 mm. Съцветието е връхно, рехаво, с малък брой двуполови цветове. Цветовете са 5-делни, с дръжки

дълги до 1 cm. Венчелистчетата са бели, ципести, малко по-къси от зелените чашелистчета. Плодът е яйцевидна, разпуклива кутийка. Цъфти през април-юни, плодовете се формират през май-юли. Размножава се със семена. Обитава сухи скалисти места и пукнатини на варовити и кварцпорфирни скали. Среща се в Североизточна България (Шуменско), Стара планина (Иzt. - природен парк „Сините камъни“), от 500 до 1050 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „рядък“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „заstrашен“, в ЗБР, в IUCN(R) и в Бернската конвенция. Балкански ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

8. Гризебахова кутявка (*Moehringiagrisebachii*) Janka

Многогодишно тревисто растение. Стъблата многобройни, полегнали или леко приповдигащи се, образуващи нежни възглавнички. Листата срещуположни, линейни до нишковидни, широки 0,5-1 mm, голи. Съцветията върхни, съставени от 2-6 цвята на дръжки от около 1 cm. Венчелистчетата 5, бели, равни или малко по- дълги от чашелистчетата. Плодът яйцевидна кутийка, разпукваща се на 6 линейни дяла. Цъфти от април до юни, а плодоноси юни-юли. Размножава се вегетативно и със семена. Расте по скалните пукнатини както на варовити, така и на силикатни терени. Образува фрагментирани малочислени популации в Североизточна България, Стара планина, Средна гора, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина (Сакар планина), от 0 до 900 m н.в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „рядък“, в

Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен”. Балкански ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

9. Прилегналовлакнест равнец (*Achillea leptophylla* M. Bieb.)

Многогодишно тревисто растение. Стъблата са високи до 30 см, изправени, гъсто копринестовлакнести. Листата са гъсто копринестовлакнести, двойно пересто насечени, дяловете от втори порядък са ланцетни до линейни. Съцветието е сложен щит от голям брой кошнички. Езичестите цветове са 5, дълги до 1,5 mm, жълти. Плодът е плодосемка. Размножава се семенно и вегетативно. Цъфти почти през целия вегетационен период (V-X), плодоноси от юли до ноември. Расте по сухи каменисти варовити места върху плитчи почви в Североизточна България (Провадия, селата Манастир, Венчан, Мадара); при 100-200 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „рядък”, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен” и в ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

10. Пчелоносно бръмбарче (*Ophrisapifera* Huds.)

Многогодишно тревисто растение с 2 яйцевидни грудки. Стъблата са високи 15-35 cm, с 2-4 розеткови и 2-5 стъблови зелени листа. Съцветията са гроздовидни, рехави, с 3-10(15) цвята. Чашелистчетата са розови, разперени, дълги 11-17 mm, широки 5-9 mm. Двете венчелистчета са линейни, дълги 3-7 mm, влакнести. Устната наподобява тялото на пчела, издължена, 3-делна, средният дял извит, кадифеновлакнест, кестенявокафяв, с жълти петна. Колонката е с 2-4 mm дълга, извита човка. Цъфти май-юни, плодоноси юни-юли. Самоопрашващо се растение. Размножава се със семена. Среща се по слабо използвани пасища, ливади и сред храсталаци, предимно на варовити почви в локални находища по Черноморско крайбрежие, Североизточна България, Предбалкан (Зап.),

Стара планина (Зап., Изт.), Знеполски район, Софийски район, Родопи (Изт.), Тракийска низина, Странджа, до 1100m н.в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен“, вЗБРиСІТЕС(2).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

11. Хаарбахиев клин (*Astragalus suberosus* Banks & Sol. subsp. *haarbachii* (Boiss.) V.A. Matthews)

Едногодишно или многогодишно тревисто растение. Всички вегетативни и генеративни части (без венчелистчетата) са меко разпереновлакнести. Стъблата са високи до 50 cm, изправени или полегнали. Листата са сложни, нечифтоперести. Листчетата са елиптични, със слабо вдлъбнат връх, 8-12 двойки. Съцветието е гроздовидно, с 10-20 цвята. Съцветните дръжки са

равни на листата. Чашката е червеникава, венчето бежово, месночервено до винено. Плодът е боб, дълъг 25-30 mm, островърх, сърповидно извит. Цъфти през април-май, плодоноси май-юни. Размножава се вегетативно и със семена. Расте на сухи каменисти склонове върху плитки хумусно- карбонатни почви или на пясъчливи терени в отворени ксерофитни тревни съобщества по Черноморско крайбрежие, Североизточна България, Стара планина (Изт.), Тунджанска

хълмиста равнина, 0-500 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „заstraшен“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) - брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

ЗАПЛАХИ

Използването на пестициди и минерални торове в близост до местообитанието на вида. Нарушаване динамиката на развитие на популацията вследствие паша от домашни животни. Унищожаване на популацията вследствие разораване и разкопаване на нови площи

12. Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hookerf.)

Многогодишно луковично растение, геофит. Стъблото достига 20 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалище. Околоцветните листчета са шест: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните са три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на върхната и приосновната част. Цъфти в периода януари-април, плодоносимай-юни. Расте из храсталаци, гори и скални поляни в низинния, буковия и дъбовия пояси.

Видът фигурира в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „заstraшен“ и в ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. Склопеността да не пада под 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ:

- Нанасяне на механични повреди на индивидите по време на горскостопанската дейност
- намаляване на числеността на популацията на вида в резултат на човешка намеса

Застрашени, изчезващи и ендемични животински видове включени в Приложение 1Б към Националното ръководство, установени на територията на ТП ”ДГС Нови пазар”

1. Видра (*Lutra lutra*)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамерзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Застрашен вид, включен в „Червена книга на Р. България, том 2.

На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е рядък вид около някои язовири и по Провадийска река.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в района, вкл. недопускане на мероприятия по така нареченото “прочистване“ и коригиране на речните корита. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, в радиус от 100 м около леговището. В така определената буферна зона да не се провеждат стопански мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

ЗАПЛАХИ Замърсяване на влажните зони. Загуба на хранителни местообитания. Безпокойство и преследване от човека.

2. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м, но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на Р. България, том 2,

На територията на ТП ”ДГС Нови пазар” видът е установен през гнездовия период в следните отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно

управление на горите в България)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване чистотата на водните обекти по време на горскостопанските мероприятия. Осигуряване на зони на спокойствие около гнездата и местата за хранене. В подотделите, където са установени птици през гнездовия период, да се оставят старите (над 100г.) клонести дървета, тъй като те са потенциални места за гнездене. За подотделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат стопански мероприятия и сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 15.03 - 01.09. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус 200 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи. Да не се допуска никаква сеч на естествена крайречна дървесна растителност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по теченията на реките и в други райони по време на миграционния период.

ЗАПЛАХИ Замърсяване на влажните зони и урбанизация. Загуба на горски местообитания, преследване в рибни стопанства. Безпокойство по време на гнездовия период.

3. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)

Като прелетна птица преминава през март- април, а наесен - през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в крайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. У нас е много рядък гнездещ вид, разпространен главно в Рила, Пирин, Родопите и Стара планина, по-рядко -и в Странджа. През последните 50 години е драстично намалел у нас както като гнездещ, така и като мигриращ вид.

Рядък застрашен вид, включен в „Червена книга на България”, том 2. На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е регистриран през гнездовия период в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазването на старите широколистни гори е от първостепенно значение за бекаса. Тъй като гнезди на земята, бекасът е много уязвим по време на мътене. В подотделите, където е установен да гнезди, да не се извършват стопански дейности и сечи през размножителния период: от 01.04 до 01.08.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ТП “ДГС Нови пазар”. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода март-април и при установяване на такива, локализирания район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Преследване от човека. Браконьерство.

4. Скален орел (*Aquila chrysaetos*)

Много рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на Р. България /застрашен/. Гнезди на скали и на стари дървета - най-често дъбове или борове. На територията на ТП “ДГС Нови пазар” през размножителния период е наблюдаван в отдели (**заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България**). На територията на стопанството гнезди 1двойка

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат стопански мероприятия в радиус не по-малък от 500 м около гнездото, независимо дали гнездото е на дърво или на скала през гнездовия период 01.03-01.09. През останалото време на годината зоната без сеч е с радиус 300 м. Да се запазват големите стари дървета където е регистрирано присъствието на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от майчиния дървостой. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

Гнездовите находища на вида трябва да се пазят в тайна.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в ДГС двойки (в периода 10.05 - 31.07) и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида. Наблюденията на гнездата следва да се провеждат с мощна зрителна тръба от разстояние на по-малко от 800-1000 м.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека. Практикуване на спортове, като скално катерене и парапланеризъм в гнездовите територии.

5. Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Малочислен гнездещ вид у нас, най-разпространен из равнинните и нископланински широколистни гори в Източна България. Включен в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Гнезди винаги на дървета, обикновено в непристъпни долове. Гнездото му е с диаметър над 1 м. Храни се в прилежащите открити местообитания - ниви, пасища и степи. Ловува най-вече на различни дребни гризачи и насекомоядни. Прелетен, долита във втората половина на март и отлита преминава интензивна транзитна миграция, особено по Черноморското крайбрежие.

На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е регистриран през гнездовия период в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

За подотделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат никакви стопански дейности и сечи в радиус от 300м около гнездото през гнездовия период на вида - от 1.03. до 01.08. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е в радиус от 150 м. около гнездото. Да се запазват големите стари дървета където е регистрирано присъствието на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения. Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в стопанството. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездещите в стопанството двойки (в периода 10.05 - 31.07) и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека.

6. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Рядък вид, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди на стари дървета в малко посещавани горски участъци. Прелетен. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици.

На територията на ТП “ДГС Нови пазар” птици са установени в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите, в които са установени гнездещи двойки да не се извършват стопански дейности и сечи в радиус от 300 м около гнездото през гнездовия период от 01.03-01.09. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожават хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проучване на източните части на ТП ”ДГС Нови пазар” за наличие и на други находища освен картираните. Проучването следва да се проведе в периода 1.05.- 31.07. Ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека.

7. Малък орел (*Hieraetus pennatus*)

Малоброен и застрашен от изчезване вид у нас и в Европа. Включен в Червената книга на Р. България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. У нас има по-малко от 200 двойки, повечето от тях гнездещи в Източна България. Гнезди в равнинни, предпланински и инископланински широколистни гори, най-често дъбови, порядко-букови. Гнездата си устройва на високи дървета в труднодостъпни места. Прелетен вид, пристига през април и отлита през септември-началото на октомври. Ловува из пасища и степи като предпочита лалугери, мишевидни гризачи, влечуги и по-рядко- дребни птици.

На територията на ТП ”ДГС Нови пазар” птици са установени в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите, в които са установени гнездещи двойки да не се извършват стопански дейности и сечи през гнездовия период в радиус от 300 м около гнездото от 01.03 до 01.08. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на посочените отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия

период.—Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека. Практикуване на спортове, като скално катерене и парапланеризъм в гнездовите територии.

8. Черна каня (*Milvus migrans*)

Рядък и малочислен гнездец вид у нас, включен в Червената книга, по разпространен из Югоизточна България. В Северна България е застрашен от изчезване, има само няколко двойки. Гнезди на дървета, в крайречни и равнинни широколистни гори. Прелетен, много рядко и зимуващ по Черноморското крайбрежие. Храни се с разнообразна животинска храна, вкл. риба, земноводни и мърша. На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е установена през гнездовия период в отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите, в които са установени гнездещи двойки в радиус 200 м около гнездото не се извършват стопански дейности и сечи през гнездовия период 01.03-01.08. През останалото време на годината зоната без сеч е с радиус 150 м. Да се запазват големи стари дървета (особено в близост до водни басейни), където е регистрирано присъствието на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на посочените отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ

Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека.

9. Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)

Застрашен вид у нас и в Европа, най-редкия наш ястреб. Гнезди в равнинни и крайречни гори, по-чест в Източна България. У нас има по-малко от 200 двойки. Гнезди по дървета - най-често покрай реките. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици. Прелетен, мигрира на ята. На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е установен през гнездовия период в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотделите, в които са установени гнездещи двойки в радиус от 300 м около гнезда на вида не се

извършват стопански дейности и сечи през гнездовия период 01.03-01.08. През останалото време на годината зоната без сеч е с радиус 150 м

Да се запазват големите стари дървета където е регистрирано присъствието на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на посочените отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ Загуба на гнездови и хранителни местообитания. Безпокойство по време на гнездовия период. Използването на отровни примамки за борба с хищните бозайници. Преследване от човека.

10. Голям ястреб(*Accipiter gentilis*)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. в стари горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици -сойки, гълъби, врани, кокошеви, дроздове, а понякога и патици. Постоянен вид. На територията на ТП "ДГС Нови пазар" е установен в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от*

Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди в радиус от 300 м около гнездото не се извършват стопански дейности и сеч през гнездовия период 01.03-01.08. през останалото време на годината зоната на без сеч е с радиус 150 м. Да се планират и извършват сечи с по- дълъг възобновителен период. При окончателни фази на възобновителни сечи в съседните отдели да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждение.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

11. Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, предимно в планините. Предпочита иглолистни и букови гори. Храни се основно с дребни врабчоподобни птици. Среща се целогодишно у нас, като през зимата идват птици от северни райони на Европа. В “ДГС Нови пазар” е рядък. Отделни птици са наблюдавани през гнездовия период в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди в радиус от 300 м не се извършват стопански дейности и сеч през гнездовия период 01.03-01.08. През останалото време на годината зоната на без сеч е с радиус 150 м. Да се планират и извършват сечи с по-дълъг възобновителен период. При окончателни фази на възобновителни сечи в съседните отдели да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждение.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

12. Осояд (*Pernis apivorus*)

Обитава разнообразни стари гори, най-често дъбови и иглолистни, а също букови в съседство с поляни и ливади от морското равнище до около 1800 m н.в. Гнездото е добре скрито в основата на страничен клон на височина 10-20 m. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2 и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се главно с ципокрили насекоми - оси, пчели и др. У нас е прелетен -идва в края на април и отлита до края на септември.

На територията на ТП “ДГС Нови пазар” гнезди в отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди да се планират и извършват сечи с по-дълъг възобновителен период (освен в горските култури попадащи в изброените отдели). Около идентифицирани гнезда да не се провеждат стопански дейности и сечи в радиус от 200 м около гнездото през гнездовия период от 01.03 до 01.08. Опазване на старите клонести дървета, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска унищожаване на пасища и ливади. Да се прекратят палене на стърнища и да се провеждат мероприятия за превенция на горските пожари. Да се оставят повече гори в фаза на старост и в дъбовата зона на ТП “ДГС Нови пазар”. Да не се използват инсектициди в горското

стопанство в отделите в които попадат гнездовите и ловните територии на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездата на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние, гнездови успех и евентуални заплахи. Наблюденията в периода от края на май до края на юли се отнасят за местните гнездещи птици.

ЗАПЛАХИ :Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

13. Белоопашат мишелов(*Buteo rufinus*)

Рядък и локално разпространен вид в европейски мащаб. Среща се само в югоизточната част на континента. У нас е широко разпространен навсякъде в равнините и ниските планини. Гнезди на скали и по дървета. Гнездата по дървета най-често са извън горския фонд - в селскостопански земи.

Храни се с разнообразна животинска храна - гущери, змии, гризачи, дребни птици.

На територията на ТП” ДГС Нови Пазар” е установен да гнезди в следните отдели: **(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно**

управление на горите в България)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

За отделите, в които са идентифицирани гнезда, да не се провеждат стопански мероприятия и сечи в радиус от 300 м около гнездото през гнездовия период от 01.03 до 01.08., независимо дали гнездата са на скали или на дървета. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 150 м. Опазване на старите клонести дървета в крайнините на гори или по горски поляни. Да не се допуска разораването на пасища и ливади. Да се не се допуска палене на стърнищата.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездата на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние и заплахи.

ЗАПЛАХИ

Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

14. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България (ново издание) и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни- зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, вкл. други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

На територията на ТП ”ДГС Нови пазар” е установен в отдели: **(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В зоните с установено присъствие на вида да се осигури зона на спокойствие без провеждане на стопанки мероприятия и сечи през гнездовия период: от 01.03 до 01.07 - зона 500 м около гнездото, независимо дали гнездата са на скали или на дървета. Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения засягащи над 30% от площта или дървостоя. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета потенциални места за гнездене дори и извън картираните отдели както и в съседни отдели. Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и в близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента- септември- октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

ЗАПЛАХИ

Намаляването на старите гори и безпокойство от човека. Използването на пестициди в селското и горско стопанство.

15. Сив кълвач (*Picus canus*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС, включен и в новата Червена книга на България (под печат). Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори. На територията на ТП ”ДГС Нови пазар” гнезди в отдели: **(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди през гнездовия период 01.02.-01.07 да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на природни нарушения или доказан каламитет. Планират се сечи с по-дълъг възобновителен период. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на всички стоящи и паднали мъртви дървета, старите дървета "баби", дървета с хралупи и умиращи дървета. Да се запазят части от насаждението като острови на старостта (без никаква лесовъдски мероприятия). В посочените отдели е препоръчително да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Намаляването на старите гори и безпокойство. Използването на пестициди в селското и горско стопанство.

16. Среден пъстър кълвач(*Dendrocopos medius*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, букови, габърови, липови и крайречни гори. На територията на ТП "ДГС Нови пазар" гнезди в отдели: **(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди през гнездовия период 01.02.-01.07 да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на природни нарушения или доказан каламитет. Планират се сечи с по-дълъг възобновителен период. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на всички стоящи и паднали мъртви дървета, старите дървета "баби", дървета с хралупи и умиращи дървета. Да се запазят части от насаждението като острови на старостта (без никаква лесовъдски мероприятия). В посочените отдели е препоръчително да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Намаляването на старите гори и безпокойство. Използването на пестициди в селското и горско стопанство.

17. Черен кълвач (*Dryocopus martius*)

Рядък вид, включен в „Червена книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета – 1000-1600 ха. На територията на ТП “ДГС Нови пазар” е установен в следните отдели: *(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)*

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените подотдели, където видът гнезди през гнездовия период 01.02.-01.07 да не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на природни нарушения или доказан каламитет. Планират се сечи с по-дълъг възобновителен период. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на всички стоящи и паднали мъртви дървета, старите дървета ”баби”, дървета с хралупи и умиращи дървета. Да се запазят части от насаждението като острови на старостта (без никаква лесовъдски мероприятия). В посочените отдели е препоръчително да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Намаляването на старите гори и безпокойство. Използването на пестициди в селското и горско стопанство.

18. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслинозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата ма по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки.

Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца.

В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца.

Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и други.
Среща се много рядко в различни части на ТП “ДГС Нови пазар”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване и увреждане на местообитанията. Безпокойство от човека. Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Пожари и разораване на опожарените територии

19. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса - 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка. Среща се в рядко в различни части на ТП “ДГС Нови пазар”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се санкционират, както е предвидено по ЗБР. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване и увреждане на местообитанията. Безпокойство от човека. Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Пожари и разораване на опожарените територии.

Безгръбначни видове включени в Приложение 1Б към Практическото ръководство за ГВКС, установени на територията на ТП ДГС „Нови пазар“.

20. Трионест сечко (*Prionus coriarius* Linnaeus)

Едри бръмбари с дължина от 2,0–5,5 см. Цветът на тялото е черно-кафяв, понякога с по-светъл оттенък. Главата е къса и дебела, антените, най-вече при мъжките, са с характерно трионовидно назъбване на членчетата. Възрастните се срещат по стари, полугнили или мъртви дънери и стъбла. През деня стоят обикновено по кората, а нощем са активни. Ларвата се развива в продължение на три и повече години в дървесината на стари, болни и мъртви широколистни и иглолистни дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост, на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ Запазване на големи стоящи, отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета или големи купчини с отрязани дървета, хралупи на големи живи отмиращи дървета, дървета с гъби. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре микрохабитатите.

ЗАПЛАХИ Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари.

21. Голям сечко (*Cerambyx cerdo* Linnaeus)

Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея. Възрастното насекомо лети през май август, като най-често се наблюдава през юни- юли. Активно е привечер или през ранните часове на нощта, когато лети или пълзи по стволите на дърветата.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

22. Алпийската розалия (*Rosaliaalpina*)

Уязвим, световно застрашен вид. Алпийската розалия е голям бръмбър сечко. Достига на дължина до 38 мм и има характерно оцветяване на тялото. Обитава основно букови гори но може да се размножава и в брястове, габъри, липи, кестени. Ларвите се хранят с мъртва дървесина. Възрастните са активни от юни до септември и се хранят с полен. Ларвите живеят в мъртвата дървесина 3 години.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отчитат летящите и пълзящи екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари. Използване на инсектициди.

23. Буков сечко (*Morimus funereus*)

Уязвим, световно застрашен вид. Нарича се буков сечко понеже обитава мъртвата дървесина в букови и дъбови гори. Той не може да лети, а само пълзи и местата където може да се срещне са строго локализирани. Обикновено това са места във вътрешността на горските екосистеми. Всеяден е и е нощно животно. Характерни за тях са дългите начленени антени, които често надхвърлят дължината на тялото. Типична за тялото е издължената тънка форма. Сечковците се хранят предимно с мъртва дървесина което ги прави важно звено в кръговрата на веществата в екосистемите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост, на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове в местата където е установен. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Мониторингът се извършва по трансектен метод, като се проверяват подходящите микроместообитания, в същото време се отчитат и пълзящите екземпляри. Подходящите микроместообитания са големи стоящи отмиращи или мъртви дървета, отсечени или паднали дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре и внимателно микрохабитатите. Отчита се броят на индивидите в рамките на един трансект.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите във фаза на старост, на острови на старостта. Извършване на сеч на биотопни дървета и маркиране на бъдещи такива. Изкореняване на пънове. Пожари.

24 .Бръмбър рогач (*Lucanuscervus*)

Това е най – едрият наш бръмбар. Той достига до 7,5см дължина. Мъжкият бръмбар рогач има характерен изглед. Неговите горни челюсти са извънредно силно развити и стърчат напред, като напомнят донякъде еленови рога. Женският бръмбар има нормално развити горни челюсти, които само малко се издават напред. Цветът на мъжките бръмбари е кафяво – черен, а женските – черен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Подходящите микроместообитания са големи стоящи, отмиращи или мъртви, отсечени или паднали дървета или големи клони, купчини с отрязани дърва, хралупи на големи живи отмиращи дървета. Отчитането на екземплярите се осъществява като се огледат добре микрохабитатите, например в случая с хралупите се разравя гниещата материя на дъното на хралупата на дълбочина не повече от 5–6 см.

ЗАПЛАХИ: Изсичането на стари дъбови гори.

Видове, които не са включени в *ръководството* за ВКС, но представляват определен природозащитен интерес и находищата им следва да се опазват

1. Смок мишкар (*Elaphe longissimalongissima* Laurenti)

Обитава предимно влажни места из широколистни гори или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеща дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет. В ТП “ДГС Нови пазар” се среща сравнително често в по-ниските гори, заети от дъб, липа, габър и келяв габър. Застрашен вид, включен в „Червена книга на Р.България, том 2, стр. 39”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допускат пожари и палене на стърнищата. Да не се използват химически средства за защита в горското стопанство в районите в които е известно, че обитава вида. Да се преустановят голите сечи в дъбовите и габърски гори на територията на ДГС, които променят характера на местообитанието. Да не се убиват змиите - те са полезни помощници на човека в борбата с мишките, полевките и плъховете.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване и увреждане на местообитанието. Безпокойство от човека. Събиране, местене или убиване на индивидите от вида. Пожари и разораване на опожарените територии.

2. Благороден елен (*Cervus elaphus*)

Среща се рядко и с ниска численост, главно в северните части на стопанството. Предпочита по изредените широколистни и смесени гори с повече тревна растителност и подраст.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се контролира строго браконьерството в района. Да не се допуска значително безпокойство от страна на човека. Да се ограничат горскостопанските работи в периода 01--30.09, около сватбовищата на благородния елен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне на половото съотношение на животните.

ЗАПЛАХИ

Загуба на хранителни местообитания. Използването на хербициди пестициди в селското стопанство. Преследване от човека. Браконьерство.

3. Дива свиня (*Sus scrofa*)

Вид със стабилна популация в ТПДГС Нови пазар. Среща се повсеместно в горите на стопанството, като отбягва скалистите местообитания. Запасът е под допустимия, след преминалата АЧС на територията на ДГС Нови пазар .

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. Контрол по изпълнение на годишния план за отстрел.
2. Контрол на браконьерството в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Провеждане на ежегодно преброяване на дивата свиня в района и определяне на половото съотношение на животните.
2. Регулярен мониторинг на популацията по отношение на опасни заболявания и провеждане на ветеринарна профилактика при необходимост.

ЗАПЛАХИ

Преследване от човека. Браконьерство.

4 .Сърна (*Capreolus capreolus*)

Вид със запас под нормалния за стопанството. Обитава местообитания, свързани с равнино – хълмисти гори и горските комплекси до обработваемите площи, пасища и необработваеми селскостопански площи

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. Да се контролира строго браконьерството в района.
2. Да не се допуска завишено безпокойство от страна на човека.
3. Осигуряване на подхранване през зимните месеци

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на сърната в района и определяне на половото съотношение на животните.

ЗАПЛАХИ

Загуба на хранителни местообитания. Използването на хербициди и пестициди в селското стопанство. Преследване от човека. Браконьерство.

ВКС 1.3 КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Целта на този елемент е да осигури запазването на гори и горски територии с важни концентрации на видове, които използват дадената горска територия постоянно или само през определено време или в отделни фази от жизнения си цикъл. Тук се включват важни критични места за размножаване, зимуване и миграции, миграционни маршрути и коридори - Концентрации на мигриращи птици, концентрации на зимуващи птици (нощувки и др.), гнездовища (колонии на птици), колонии от прилепи, сватбовища на елени, струпвания на земноводни и/или техните малки във водоеми или места за зимуване, концентрации на мигриращи земноводни, зимовища на влечуги, струпвания на влечуги на границата гори-открити територии, струпвания на безгръбначни в стари хралупести дървета, стоящи мъртви и покрити с гъби дървета и гниеща дървесина.

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в Приложение 2 към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на Приложение 2 към ръководството, тогава гората е ГВКС.

Видовете, включени в Приложение 2 на *Националното ръководство* са черен щъркел, всички дневни и нощни грабливи птици, костенурки и змии. Територии служещи за сватбовища на елени (*Cervus elaphus*)- всички сватбовища, зона- целия подотдел, в които е сватбовището. Територии със зачестено откриване на следи или пряко наблюдение на видра зона 500 м в диаметър. Указанията за опазване и мониторинг на тези видове са посочени в т.1.2. Посочените отдели и подотдели, в които се срещат видовете да се считат за територии, отговарящи на консервационна стойност 1.3.

На територията на стопанството Сватбовища на благородни елени (*Cervus elaphus*) са установени в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 1.3

1. Обстойно да се опише конкретната ВКС. Да се изготвят карти на териториалното разположение на съответното ВКС. Да се определи основната ключова информация за всяка ВКС.

2. В зоните, определени съгласно Приложение 2, се осигурява спокойствие, чрез непровеждането на горскостопански мероприятия в периодите, през които териториите са обект на ползване от видовете посочени в Приложение 2. През останалото време се извършват мероприятия за поддържане на определените зони в съответствие с изискванията на видовете, заради които е определена конкретната ВКС, съгласно НПУВ (национален план за управление на вида).

3. При липса на НПУВ за вида, заради който е определена конкретната ВКС, до утвърждаването на такъв се изготвя план за стопанисване на ГВКС, който се съобразява със специфичните изисквания на идентифицираните ВКС. Планът за стопанисване се изготвя задължително с участие на експерт по съответния на конкретната ВКС вид.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 1.3

1. Тази част от управлението на ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на гората, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всяка ГВКС. За разработването и прилагането на такава програма може да се наложат консултации със съответните специалисти – експерти по конкретни групи животни или в областта на природозащитата като цяло. Консултации и информация могат да се получат и от съответните институции (поделенията на МОСВ и МЗ).

2. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече пъти годишно, ако е необходимо сезонно отчитане, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

3. Примери за ключови мониторингови дейности: (i) Конкретни тенденции на популациите на дивите животни; (ii) Резултати от проучването на качеството на местообитанията; (iii) Мнения на (анкети с) местните хора по отношение на промените в състоянието на видовете; (iv) Проверки на планирането преди предприемането на действия; (v) Други количествени данни, например писмена информация за лова, предоставена от горските стражари.

4. Когато ВКС включва части от естествени екосистеми, които се намират в значително променен ландшафт, трябва да се провежда мониторинг на признаците, които помагат за запазване на тези ВКС в границите на ландшафта (например коридори и буферни зони).

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на видовете представляващи ВКС. При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 1.3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

Заплахи: Безпокоене и прогонване по време на сватбения период при извършване на горскостопански дейности. Преминаване на превозни средства и др.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ.

Непокътнати горски ландшафти, големи екосистеми на ниво ландшафт и мозайки от екосистеми с глобално, регионално или национално значение, в които съществуват жизнени популации на повечето естествено срещащи се видове в естествените им модели на разпространение и обилие.

За България към настоящият момент няма законов документ, който да засяга проблемите свързани с определянето на този критерий. Нещо повече – на национално ниво липсват сериозни научни разработки за определяне на минималната площ на горски територии, които да поддържат жизнени популации на срещащите се в тях видове.

Гори, които съдържат жизнеспособни популации на повечето или всички местни видове, трябва да имат голяма площ и да са сравнително неповлияни от човешка дейност и с ниско ниво на фрагментация (% незалесени територии). Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие.

С регионално значение са тези горски територии, които в рамките на региона са единствени по отношение на естествеността, фрагментарността и подсигуряване на оптимални жизнени популации от всички естествено срещащи се видове.

С национално значение са тези горски територии, които са единствени в страната по отношение на естествеността, фрагментарността и подсигуряване на оптимални жизнени популации от всички естествено срещащи се видове.

При формиране на критериите за разпространение на горите, отговарящи на ВКС 2 е взето под внимание географското разпространение на обширните горски масиви на територията на страната. Горите, отговарящи на тази консервационна стойност се обособяват по критериите - естественост, фрагментираност и минимален териториален размер на жизнено проявление на популациите на естествено срещащи се видове.

1.Естественост – гората да е формирана от растителни видове с естествено разпространение на територията на страната, независимо от техния произход. **За Дунавска хълмиста равнина 70%.**

2.Фрагментираност– определяне на процента на антропогенни ландшафти в границата на описваната територия и тяхното пространствено разположение.**За Дунавска хълмиста равнина 7%.**

3. Площно покритие – в зависимост от типа на насажденията, географското им разпространение и жизненото проявление на популациите от всички естествено срещащи се видове.**Мин. размер- 40 000 ха.**

Съгласно посочените по-горе критерии е разработена цялостна оценка на горите в България и са определени всички горскостопански единици, попадащи в тази консервационна стойност. Данните за горски територии представляващи ВКС 2 в България са представени, като списък в табличен вид до ниво горскостопански отдел на Държавно горско/ловно стопанство в- *Приложение 3 към ръководството.*

Съгласно *Приложение 3*, част от територията на ТП "ДГС Нови пазар" попада в обхвата на ВКС 2 и такава консервационна стойност е характерна за отдели:(заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България), попадащи в НАТУРА 2000.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на лесистостта на територията.

2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особенностите на конкретното насаждение.

3. Не по-малко от 5% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горскостопански единици или части от тях, включени във ВКС 2, трябва да бъдат отделяни за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growthforests). Подробни препоръки за стопанисване на горите във фаза на старост са дадени в *Приложение 4А*, т. 15 на ръководство.

4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържат определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.

5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.

6. Не се допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията освен в случаите когато:
1. След големи природни нарушения територията е оставена на естествената сукцесия. 2. Целта на стопанисването на насаждението е възстановяване на коренни видове.

7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение.

8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятията за контрол на ерозионни процеси.

9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващата фрагментация е под определения граничен процент. При планирането на пътища и инфраструктура, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и размер на територията. Количествените показатели трябва да съответстват на посочените в таблицата за пълна оценка за всеки от определените горско-растителни пояси.

2. Мониторингът се извършва всяка година по документи. Да се използват действащите горскостопански планове, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, и т.н.

3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.

4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, влияещи директно или индиректно върху някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконна сеч, разработване на мини и кариери, неустойчиво земеделие и др.

5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ЗАПЛАХИ:

- намаление на процента на лесистост на територията на стопанството
- намаление на процента на представителните екосистеми и горите във фаза на старост
- залесяване с неместни и инвазивни видове
- антропогенна фрагментираност на територията

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ.

Редки, защитени или застрашени от изчезване екосистеми, местообитания или рефугии.

В България не съществува цялостна оценка на типовете екосистеми, разпространени на територията на страната. Такава оценка липсва и по отношение на застрашените и изчезващи екосистеми. Значителна част от уникалните горски екосистеми на България са включени в защитени територии.

ВКС 3 се съсредоточава върху екосистеми, които са представителни за дадени видове гори.

Редките, застрашени и изчезващи екосистеми в България, представляващи горски територии, са описани в *Приложение 4* към *ръководството*. Списъкът на екосистемите по *Приложение 4* е съставен въз основа на Европейската класификация EUNIS и е съпоставен с директивата за хабитатите 92/43/ЕЕС, която се явява извадка от директивата на съвета 92/43/ЕИО за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна от 21.05.21992 г. (Натура 2000).

За определяне на горите отговарящи за на критериите на ВКС 3 са използвани данни от извършеното теренно обследване на новия ГСП 2022г на ТП ДГС Нови пазар. Част от подотделите на ГФС и природни екосистеми са променени при лесоустройството въз основа на наредба 18 за инвентаризация и планиране на горските територии.

За България ВКС 3 представляват всички горски територии и гори, включващи екосистеми от списъка на *Приложение 4* към *ръководството*. Независимо, че не са в списъка от *Приложение 4* за ВКС 3 се приемат и гори, които притежават характеристики, отличаващи ги като **ГОРИ ВЪВ ФАЗА НА СТАРОСТ (ГФС, Old-growthforests)**, които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс видове от специфични екологични и таксономични групи.

Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в *Националния стандарт* за отговорно управление на горите в България - **ГФС са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.**

Горите във фаза на старост (ГФС) със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Необходимо е най-малко 5% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени като насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходяща тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност. При отсъствие на достатъчно представителност на определени типовенасаждения, както при пространствено разположение, когато се фрагментират естествени насаждения, в тази група гори могат да бъдат включени и горски култури. Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори

да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставениот ГФС.

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старостопределените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не седопуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природнинарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 30 % от ГФС/. Друго изключениеот това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски намеси, които даподпомогнат устойчивостта на тези насаждения и процеса на диференциация на структуратаим.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристикина гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост епостепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура нанасажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

С оглед увеличаване площта на стопанството и извършените инвентаризация и планиране на горските територии е изготвен е проект за актуализация на списъка на горите във фаза на старост на територията на територията на ТП „ДГС Нови пазар“, а имено:

отдел	подотдел	стара площ по ГСП 2012, ха	актуализирана площ по ГСП 2022, ха	Забележка
54	в	14.6	13,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
54	г	4.1	4,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
55	б	-	7,5	Нов подотдел
55	в	5.2	5,2	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
55	д	14.4	15,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
55	г	-	4,4	Нов подотдел
55	е	-	1,9	Нов подотдел
57	г	13.1	13,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
57	е	0.3	4,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
58	в	18.1	18,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
90	а	-	12,6	Нов подотдел
90	б	-	10,3	Нов подотдел
90	в	-	14,2	Нов подотдел
91	а	-	3,5	Нов подотдел
91	б	-	20,4	Нов подотдел
91	в	-	10,0	Нов подотдел
91	г	-	9,5	Нов подотдел
94	в	-	4,1	Нов подотдел
116	г	-	3,5	Нов подотдел
145	а	-	4,0	Нов подотдел
145	б	-	5,7	Нов подотдел
145	п	-	6,9	Нов подотдел
145	е	-	11,8	Нов подотдел
145	г	-	1,1	Нов подотдел
145	д	-	1,6	Нов подотдел
151	е	-	4,2	Нов подотдел
154	б	8.3	8,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	б	7.0	7,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	в	4.1	4,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	г	21.2	20,8	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	д	4.2	4,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
158	г	-	8,2	Нов подотдел

159	ж	-	3,2	Нов подотдел
165	е	-	1,5	Нов подотдел
167	ж	-	8,4	Нов подотдел
168	а	-	8,2	Нов подотдел
169	к	-	8,2	Нов подотдел
185	а	-	16,5	Нов подотдел
186	д	-	20,6	Нов подотдел
186	е	-	2,5	Нов подотдел
190	в	-	5,0	Нов подотдел
219	в	-	15,3	Вековна гора
219	г	-	7,2	Нов подотдел
220	а	-	6,5	Нов подотдел
220	в	-	1,9	Нов подотдел
221	г	17.6	20,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
222	а	-	16,3	Вековна гора
284	е	1,7	3,2	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
288	г	22.1	22,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	а	21.6	22,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	б	11.4	10,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	в	12.6	13,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	г	12.7	12,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	в	20.2	19,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	г	5.3	4,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	в	8.7	9,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	г	8.3	9,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
293	а	2.1	2,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
293	б	7.5	8,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
294	а	1.6	2,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
294	и	3.4	2,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
325	г	-	13,7	Нов подотдел
326	ж	-	8,2	Нов подотдел
326	з	-	5,4	Нов подотдел
326	к	-	1,5	Нов подотдел
328	е	-	8,5	Нов подотдел
328	л	-	4,4	Нов подотдел
330	в	-	14,7	Нов подотдел
330	г	-	19,9	Нов подотдел
330	е	-	10,0	Нов подотдел
331	б	-	16,5	Нов подотдел
331	г	-	9,3	Нов подотдел
339	е	-	6,7	Нов подотдел
339	ж	-	7,3	Нов подотдел
339	з	-	5,9	Нов подотдел
339	и	-	21,9	Нов подотдел
339	л	-	18,2	Нов подотдел
340	а	10.5	11,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	б	5.2	3,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	в	16.5	16,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	д	0.6	0,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	е	7.9	6,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
341	а	9.0	9,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	а	16.5	16,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	б	29.1	28,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	в	22.0	21,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	н	-	0,3	Нов подотд. част от 410 а – добавен към масива на

				342-а
362	а	14.7	14,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	б	1.8	2.0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	в	1.3	1,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	г	1.8	1,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	д	21.6	22,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	е	1.5	1,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
363	а	24.1	24,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
363	б	20.6	20,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	а	22.2	22,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	б	11.5	11,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	в	15.1	15,1	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	г	1.2	1,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	а	5.1	6,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	б	19.2	20,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	в	8.4	5,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	г	5.1	8,1	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
379	б	15.3	15,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
379	в	19.0	19,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
380	г	19.4	19,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	а	6.4	6,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	б	12.0	12,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	в	22.4	22,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	е	8.4	8,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
387	а	18.6	18,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
388	а	23.8	23,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
388	б	20.8	20,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
389	а	4.4	4,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
389	б	11.9	12,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	а	6.2	6,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	б	0.4	0,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	в	14.4	15,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	г	14.7	10,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	д	10.6	4,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	е	6.8	6,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	ж	18.3	18,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	з	0.3	0,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	и	1.6	1,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	к	2.7	2,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	л	2.1	2,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	н	-	1,9	Нов подотд. разделен по таксац. признак – чиста култура
409	с	-	1,3	Нов подотдел разделен по вододайни зони
409	т	-	3,2	Нов подотдел разделен по вододайни зони
409	у	-	2,4	Нов подотдел разделен по вододайни зони
410	а	4.3	4,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	б	2.3	2,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	в	1.4	1,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	г	1.4	3,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	д	6.6	6,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	е	0.7	0,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	ж	0.5	0,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	з	1.5	1,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	и	9.9	9,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	к	5.9	7,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар

410	л	23.9	24,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	м	23.0	24,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	о	-	0,6	Нов подотд. разделен по таксационен признак - култура
419	г	9.0	9,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
ОБЩО			1371,6	

Табл. 4Проект за актуализация на списъка на горите във фаза на старост на територията на ТП „ДГС Нови пазар“

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ГСП на ТП ”ДГС Нови пазар”. Извършено е и теренно обследване за идентифициране на типовете екосистеми/местообитания/ за тази консервационна стойност, както следва:

отдел	подотдел	стара площ по ГСП 2012, ха	актуализирана площ по ГСП 2022, ха	Забележка
54	в	14.6	13,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
54	г	4.1	4,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
55	б	-	7,5	Нов подотдел
55	г	-	17,6	Нов подотдел
57	г	13.1	13,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
57	е	0.3	4,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
58	в	18.1	18,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
69	д	-	24,2	Нов подотдел
70	д	-	26,7	Нов подотдел
73	е	-	21,5	Нов подотдел
74	а	-	15,4	Нов подотдел
82	б	-	7,0	Нов подотдел
85	г	-	4,4	Нов подотдел
85	е	-	8,1	Нов подотдел
86	а	-	8,1	Нов подотдел
86	б	-	14,6	Нов подотдел
86	в	-	15,3	Нов подотдел
86	е	-	10,8	Нов подотдел
87	в	-	25,6	Нов подотдел
87	д	-	12,3	Нов подотдел
88	а	-	15,8	Нов подотдел
90	а	-	12,6	Нов подотдел
90	б	-	10,3	Нов подотдел
90	в	-	14,2	Нов подотдел
91	а	-	3,5	Нов подотдел
91	б	-	20,4	Нов подотдел
91	в	-	10,0	Нов подотдел
91	г	-	9,5	Нов подотдел
94	в	-	4,1	Нов подотдел
116	г	-	3,5	Нов подотдел
145	а	-	4,0	Нов подотдел
145	б	-	5,7	Нов подотдел
145	в	-	0,6	Нов подотдел
145	г	-	1,1	Нов подотдел
145	д	-	1,6	Нов подотдел
145	е	-	11,8	Нов подотдел
145	п	-	6,9	Нов подотдел
145	о	-	1,2	Нов подотдел
145	1	-	4,2	Нов подотдел
145	10	-	1,5	Нов подотдел

151	е	-	4,2	Нов подотдел
154	б	8.3	8,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	б	7.0	7,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	в	4.1	4,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	г	21.2	20,8	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
157	д	4.2	4,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
158	г	-	8,2	Нов подотдел
159	г	4,2	3,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
159	ж	-	3,2	Нов подотдел
165	в	-	0,4	Нов подотдел
165	г	-	0,6	Нов подотдел
165	е	-	1,5	Нов подотдел
165	о	-	0,3	Нов подотдел
165	п	-	0,2	Нов подотдел
165	ф	-	0,5	Нов подотдел
165	2	-	15,3	Нов подотдел
167	ж	-	8,4	Нов подотдел
168	а	-	8,2	Нов подотдел
169	к	-	8,2	Нов подотдел
169	1	-	0,1	Нов подотдел
169	2	-	5,6	Нов подотдел
169	3	-	0,6	Нов подотдел
180	в	-	3,6	Нов подотдел
185	а	-	16,5	Нов подотдел
185	ж	-	0,5	Нов подотдел
186	д	-	20,6	Нов подотдел
186	е	-	2,5	Нов подотдел
186	1	-	1,9	Нов подотдел
190	в	-	5,0	Нов подотдел
202	3	-	2,6	Нов подотдел
213	а	-	4,8	Нов подотдел
214	в	-	2,9	Нов подотдел
219	в	-	15,3	Вековна гора
219	г	-	7,2	Нов подотдел
220	а	-	6,5	Нов подотдел
220	в	-	1,9	Нов подотдел
221	г	17.6	20,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
222	а	-	16,3	Вековна гора
276	д	-	5,4	Нов подотдел
276	1	-	2,0	Нов подотдел
276	2	-	0,8	Нов подотдел
276	3	-	0,2	Нов подотдел
276	4	-	0,1	Нов подотдел
276	5	-	12,2	Нов подотдел
276	6	-	1,2	Нов подотдел
284	е	1,7	3,2	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
285	а	5,5	32,1	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
286	б	21,9	14,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
286	в	-	0,2	Нов подотдел
286	г	-	0,8	Нов подотдел
286	е	-	1,3	Нов подотдел
287	а	4,3	1,2	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
288	а	7,7	7,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
288	в	14,7	13,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
288	г	22.1	22,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	а	21.6	22,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	б	11.4	10,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
289	в	12.6	13,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара

289	г	12.7	12,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	а	4,5	4,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	б	14,2	14,2	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	в	20.2	19,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
291	г	5.3	4,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	а	1,0	0,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	б	28,8	29,3	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	в	8.7	9,6	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
292	г	8.3	9,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
293	а	2.1	2,4	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
293	б	7.5	8,5	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
294	а	1.6	2,0	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
294	и	3.4	2,9	Списък на ГФС – ДЛС Паламара
300	е	-	10,9	Нов подотдел
301	г	-	9,8	Нов подотдел
301	д	-	2,9	Нов подотдел
301	е	-	2,0	Нов подотдел
304	в	-	3,6	Нов подотдел
306	г	-	5,1	Нов подотдел
322	к	-	8,8	Нов подотдел
325	г	-	13,7	Нов подотдел
326	ж	-	8,2	Нов подотдел
326	з	-	5,4	Нов подотдел
326	к	-	1,5	Нов подотдел
327	а	-	4,1	Нов подотдел
327	м	-	0,5	Нов подотдел
328	е	-	8,5	Нов подотдел
328	л	-	4,4	Нов подотдел
330	в	-	14,7	Нов подотдел
330	г	-	19,9	Нов подотдел
330	е	-	10,0	Нов подотдел
331	б	-	16,5	Нов подотдел
331	г	-	9,3	Нов подотдел
333	д	-	11,2	Нов подотдел
334	б	-	22,5	Нов подотдел
334	в	-	18,6	Нов подотдел
335	б	-	24,3	Нов подотдел
336	б	-	17,6	Нов подотдел
336	в	-	10,0	Нов подотдел
339	в	-	8,0	Нов подотдел
339	г	-	14,1	Нов подотдел
339	д	-	3,8	Нов подотдел
339	е	-	6,7	Нов подотдел
339	ж	-	7,3	Нов подотдел
339	з	-	5,9	Нов подотдел
339	и	-	21,9	Нов подотдел
339	л	-	18,2	Нов подотдел
340	а	10.5	11,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	б	5.2	3,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	в	16.5	16,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	д	0.6	0,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
340	е	7.9	6,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
341	а	9.0	9,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	а	16.5	16,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	б	29.1	28,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	в	22.0	21,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
342	н	-	0,3	Нов подотд. част от 410 а – добавен към масива на 342-а
359	д	-	3,7	Нов подотдел

362	а	14.7	14,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	б	1.8	2.0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	в	1.3	1,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	г	1.8	1,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	д	21.6	22,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
362	е	1.5	1,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
363	а	24.1	24,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
363	б	20.6	20,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	а	22.2	22,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	б	11.5	11,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	в	15.1	15,1	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
364	г	1.2	1,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	а	5.1	6,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	б	19.2	20,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	в	8.4	5,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
365	г	5.1	8,1	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
376	б	-	12,4	Нов подотдел
376	з	-	25,1	Нов подотдел
376	и	-	0,6	Нов подотдел
379	б	15.3	15,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
379	в	19.0	19,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
380	г	19.4	19,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	а	6.4	6,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	б	12.0	12,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	в	22.4	22,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
381	е	8.4	8,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
382	в	-	4,7	Нов подотдел
383	б	-	6,4	Нов подотдел
383	в	-	1,2	Нов подотдел
383	г	-	6,6	Нов подотдел
383	е	-	18,3	Нов подотдел
383	ж	-	12,5	Нов подотдел
383	н	-	1,7	Нов подотдел
385	а	-	7,9	Нов подотдел
385	з	-	13,1	Нов подотдел
385	и	-	1,6	Нов подотдел
386	б	-	2,4	Нов подотдел
386	д	-	12,7	Нов подотдел
387	е	-	2,3	Нов подотдел
387	а	18.6	18,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
388	а	23.8	23,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
388	б	20.8	20,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
389	а	4.4	4,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
389	б	11.9	12,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
390	б	-	2,9	Нов подотдел
392	к	-	5,0	Нов подотдел
409	а	6.2	6,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	б	0.4	0,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	в	14.4	15,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	г	14.7	10,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	д	10.6	4,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	е	6.8	6,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	ж	18.3	18,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	з	0.3	0,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	и	1.6	1,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	к	2.7	2,9	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	л	2.1	2,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
409	н	-	1,9	Нов подотд. разделен по таксац. признак – чиста култура

409	с	-	1,3	Нов подотдел разделен по вододайни зони
409	т	-	3,2	Нов подотдел разделен по вододайни зони
409	у	-	2,4	Нов подотдел разделен по вододайни зони
410	а	4.3	4,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	б	2.3	2,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	в	1.4	1,4	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	г	1.4	3,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	д	6.6	6,6	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	е	0.7	0,7	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	ж	0.5	0,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	з	1.5	1,5	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	и	9.9	9,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	к	5.9	7,0	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	л	23.9	24,8	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	м	23.0	24,3	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
410	о	-	0,6	Нов подотд. разделен по таксационен признак - култура
418	г	-	6,9	Нов подотдел
419	г	9.0	9,2	Списък ГФС – ДГС Нови пазар
ОБЩО			2091	

Табл. 5 Проект за актуализация на списъка на представителните образци на естествените екосистеми на територията на ТП „ДГС Нови пазар“

На територията на ТП „ДГС Нови пазар“ се срещат следните природни горски екосистеми

- 9150–G1.661 - Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)
- 9180–G1.A4 - Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове
- 91E0–G1.2116 - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*
- 91G0–G1.A322- Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*
- 91H0–G1.7372 -Панонски гори с *Quercus pubescens*
- 91I0–G1.7A1 - Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp*
- 91M0–G1.763 - Балкано-панонски церово-горунови гори
- 91Z0–G1.7C22- Мизийски гори от сребролистна липа

Съгласно списъка на застрашените, изчезващи или ендемични екосистеми в България към Приложение 4 на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП “ДГС Нови пазар” са идентифицирани 5 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми

9150 – G1.661 - Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

91E0 – G1.2116 - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*;

91H0 – G1.7372 -Панонски гори с *Quercus pubescens*;

91I0 – G1.7A1 - Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp*;

9180 – G1.A4 - Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

и 3, които са извън Приложение 4 .

91G0 – G1.A322- Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91M0 – G1.763 - Балкано-панонски церово-горунови гори;

91Z0 – G1.7C22- Мизийски гори от сребролистна липа

Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

Описание на природни горски екосистеми срещащи се на територията на ТП „ДГС Нови пазар“ както следва:

G1.661.Middle Europeandry-slopelimestonebeechforests (Букови гори, разположени на варовикови терени.) / 9150. Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плитки почви от типовете лесивиранифайоземи (LuvicPhaeozems) и рендзини (RendzicLeptosols). Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagussylvaticasubsp. sylvatica* и *Fagussylvaticasubsp. moesiaca*). В състава на дървесния етаж участват още *Tiliatomentosa*, *T. cordata*, *Carpinusbetulus* и *C. orientalis*. Храстовият етаж е изграден от *Acercampestre*, *Cornusmas*, *Fraxinusornus* и *Ligustrumvulgare*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори (*Brachypodiumpinnatum*, *Lathyrusniger*, *Mycelismuralis*, *Physospermumcornubiense*). Характерен белег е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalantherasp.*, *Dactylorhizacordigera*, *Epipactisspp.*, *Neottianidus-avis*, *Orchispallens*). Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “почти застрашено местообитание”. На територията на ДГС Нови пазар местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 177,3 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ За да се осигури биологичното разнообразие в тази основна група гори трябва да сеприлага разнообразие от лесовъдски системи. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури по-голямо разнообразие от местообитания. Също така ще подпомогнат запазването на дендрологичното разнообразие. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на буковите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (oldgrowthforests). Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите букови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. При буковите дървостои, с нисък дървопроизводствен ефект да се имат предвид предимно защитните им функции. При възобновителни дейности чрез залесявания да се използват само местни произходи и видове. Да се предприемат мерки за подобряване на охраната на горите. Приемане на забрана за разширяване на териториите с цел инфраструктурни и други проекти за сметка на буковите гори.

G1.2116Dacio-Moesianash-alderwoodsAlluvialforestswith *Alnusglutinosa* and *Fraxinusexcelsior* (*Alno-Padion, Alnionincanae, Salicionalbae*). Крайречни гори от елши (*Alnus* spp.) и планински ясен (*Fraxinusexcelsior*). /91E0/. Смесени крайречни галерийни съобщества с основен едификатор черна елша (*Alnusglutinosa*). На места едификатори и съедификатори са бялата елша (*Alnusincana*), източният чинар (*Platanusorientalis*) и обикновеният ясен (*Fraxinusexcelsior*). Участват още различни видове върби, най-често трошлива върба (*Salixfragilis*) и бяла върба (*S. alba*). Този тип галерийни гори се срещат по-често в ниския планински пояс и рядко в средния планински пояс. Развиват се върху влажни до мокри, спорадично заливани, отцедливи и проветриви почви (*Fluvisols*). В тревната покривка най-често се срещат *Aegopodiumpodagraria*, *Carexremota*, *C. sylvatica*, *Circaealutetiana*, *Cirsiumappendiculatum*, *Equisetum* spp., *Filipendulaulmaria*, *Galiumaparine*, *Impatiensnolitangere*, *Lycopuseuropaeus*, *Lythrumsalicaria*, *Myosotisscorpoides*, *Ranunculusrepens*, *Rumexsanguineus*, *S. cirpussylvaticus*, *Stellariamedia*, *S. nemorum*, *Urticadioica* и др. Смесените крайречни галерийни съобщества с основен едификатор черна елша се отличават от съобществата с доминиране и участие на този вид в низините и в долните течения на големите реки. В тях участието на увивни растения и термофилни видове е силно ограничено. Заливанията са редки и краткотрайни поради по-големия наклон и по-тесните крайречни долини. В по-високите части на планините, галериите с преобладаване на черна елша отстъпват място на галериите с преобладаване на бяла елша и участие на по-голям брой видове с бореален произход. Много ограничено в Родопите (района на гр. Доспат), се срещат планински гори на черна елша, развиващи се сравнително отдалечено от реките и потоците. Те заемат най-често долната част на склонове с влажни делувиялни почви (*Colluviosols*). Покритието на дървесния етаж е около 80–90%. Освен черна елша, в него участва и *Juglansregia*, поради което може да се предполага, че горите имат вторичен произход и са повлияни от антропогенната дейност. От храстите е представен обикновеният глог (*Crataegusmonogyna*). Общото проективно покритие на тревния синузий е около 90%. В него доминират *Galium aparine*, *Parietariaerecta* (= *Parietariaofficinalis*) и *Urticadioica*. Участват още *Brachypodiumsylvaticum*, *Cardamineimpatiens*, *Geraniumrobertianum*, *Geumurbanum*, *Mycelismuralis*, *Oxalisacetosella*, *rumexsanguineus*, *Stachyssylvatica* и др. Крайречните гори на елши и планински ясен имат фрагментарно разпространение около реките в предпланините и долния планински пояс на повечето планини в България при надморска височина от около 300 до около 1000 m надм. вис. Местообитанието е включено в Приложение № 1 на ЗБР и е приоритетно за опазване. Част от находищата му попадат в границите на защитени територии – национален парк „Рила“, природен парк „Витоша“ и др., и защитени зони от Европейската екологична мрежа Натура 2000. На територията на ДГС местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4

от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 2.2 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Картиране и мониторинг на състоянието. Забрана на възобновителните сечи, подобряване на охраната на горите и предприемане на дейности за възстановяване на местообитанието в площи незаети от гори или незалесени лесопригодни територии. Разработване и провеждане на информационно-образователни кампании за значението на местообитанието. Подобряване на охраната на горите.

G1.A4 Ravineandslopewoodland/(9180)- Смесени широколистни гори разположени на стръмни и урвести места. Характерни растителни видове са планински ясен (*Fraxinusexcelsior*), обикновен явор (*Acerpseudoplatanus*), дребнолистна липа (*Tiliacordata*) и едрolistна липа (*Tiliaplathyphyllos*). Местообитанието е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на *Acerspp.*, *Tiliaspp.* и *Fraxinusspp.* Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буквите гори. Те са се запазили на местата където доминирането на бука е било невъзможно. Флористичният състав е разнообразен, но с най-висока срещаемост са следните видове: *Alliummursinum*, *Dryopteris*spp., *Galiumaparine*, *Geraniumrobertianum*, *Geumurbanum*, *Mercurialisperennis*, *Phyllitisscolopendrium*, *Polystichumsetiferum*, *Urticadioica* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание”.

На територията на ДГС Нови пазар местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 555,2 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Тъй като част от смесените широколистни гори растат на непродуктивни терени се изисква за всяко конкретно насаждение да се направи оценка за ползата от поставяне на производствени цели. При стопанисването им е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи и реконструкции. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобрят тяхната устойчивост и качествените им параметри. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията. Приоритет при стопанисването на издънковите гори, трябва да бъдат тяхното превръщане в семенни.

G1.763; QuercionconfertaeHorvat (Дъбови гори с участието на зимен дъб, благун, цер) - 91M0 Дъбовите гори заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Обикновено по източните и северните склонове те преминават в ценози на сребролистна липа (*Tiliatomentosa*), а в Лудогорието -и на обикновен габър (*Carpinusbetulus*) и планински ясен (*Fraxinusexcelsior*). На най-ерозирани места, тези гори преминават в гори и храсталаци на келяв габър (*Carpinusorientalis*). Лъсовите седименти, върху които се развиват съобществата на цера, са предимно глинести, което се отразява на почвената покривка, която също е по-тежка глинеста в сравнение с местата, където се срещат термофилните смесени церово-благунови гори. Почвите са основно черноземи (*Chernozems*) и файоземи (*Phaeozems*), а по-рядко -лесивирани (*Luvisols*). Те са сравнително богати и дълбоки, но са сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност -големи температурни годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm).Този тип церови гори са били подложени на дългогодишно и силно антропогенно влияние -сечи, паша на селскостопански животни, опожаряване. Често (особено в Дунавската равнина и поограничено в Лудогорието) те имат много трудно възобновяване. На много места тези гори са заменени отпроизводни дървесни, храстови и тревни ценози -например на *Bothriochloaischaemum*(*Dichanthiumischaemum*), *Carpinusorientalis*, *Chrysopogongryllus*, *Fraxinusornus*.Те са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание” На територията на ДГС местообитанието е установено в отдели: : (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 1213,4 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Да не се извършват голи сечи в тези съобщества и да се ограничава максимално Пашата на домашни животни в тях. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Приоритетно да се запазят равнинните дъбови гори, които се явяват естествени острови на биоразнообразието. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите дъбови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. Прекратяване на реконструкциите на нископродуктивни месторастения и даване приоритет на естествената растителност и сукцесионни процеси. Този тип гори са силно

уязвими от антропогенна намеса и не трябва да им се поставят дървопроизводителни цели. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при залесяване да се използват местни видове и произходи. Предприемане на мерки свързани с подобряване на охраната на горите. Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

G1.7372 Easternsub-Mediterraneanwhiteoakwoods (Гори от космат дъб (*Quercuspubescens*))
91Н0 – чисти или смесени с други термофилни видове.) Това са разредени, ксеротермни дъбови гори, доминирани от космат дъб (*Quercuspubescens*) с разпространение по варовиковите възвишения на местата с континентален климат. Тези гори са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите и топли места по склонове предимно с южно или западно изложение. Видовият състав на съобществата на косматия дъб е динамичен и разнообразен. Дърветата са разклонени и често кривостъблени. Освен *Quercuspubescens*, в етажа на дърветата се срещат още *Asercampstre*, *Fraxinusornus*, *Quercuscerris*, *Q. frainetto*. Често, особено на места с плитка варовикова основа, масово расте и *Carpinusorientalis*, който може да образува и втори дървесен подетаж. В храстовия етаж има множество видове като *Cornusmas*, *Cotinuscogygria*, *Crataegusmonogyna*, *Ligustrumvulgare*, *Paliurusspina-christi*, *Prunusspinosa*, *Rhamnuscathartica*, *Rosagallica*, *Syringavulgaris*, *Ulmusminor*. В тревния етаж се срещат предимно видове, характерни за ксеротермните дъбови гори. Такива са: *Asparagusoﬀicinalis*, *A. tenuifolius*, *Brachypodiumsylvaticum*, *Buglossoidespurpurocaerulea*, *Dactylisglomerata*, *Festucaheterophylla*, *Helleborusodorus*, *Lactucaquercina*, Доклад за ГВКС на територията ТП ДГС Нови пазар. Актуализация 2021 г. *Lathyrusniger*, *Orchissimia*, *Potentillamicrantha*, *Pulmonariamollis* и др. Поради отворения характер и доброто осветление, във флористичния състав на горите от космат дъб участват много видове, които се срещат по поляните и ливадите, както и в редините на горите. Такива са: *Dichanthiumischaemum*, *Chrysopogongryllus*, *Dictamnusalbus*, *Echinopssphaerocephalus*, *Euphorbiapolychroma*, *Filipendulavulgaris*, *Geraniumsanguineum*, *Orchispurpurea*, *Primulaveris* и др. Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “заstraшено местообитание”. На територията на стопанството местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 141,5 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Приоритет при стопанисването на семенните гори с преобладание на космат дъб трябва да бъде поддържането и подобряването на устойчивостта и продуктивността им, а на издънковите гори превръщането им в семенни. Този тип гори са силно уязвими от антропогенна намеса и за всяко отделно насаждения трябва се прецени дали да се поставят дървопроизводителни цели. Постигането на тези цели обаче трябва да се осъществи чрез прилагане на адекватни лесовъдски системи. За да спре процеса на деградация в тези гори е

необходимо незабавно спиране на голите сечи и максимално ограничаване пашата на домашни животни в тях. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при нужда от залесяване да се използват местни видове и произходи. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Да се ограничи прилагането на краткосрочно-постепенни възобновителни сечи. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта и качествените показатели на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (oldgrowthforests). Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

G1.7A1-Евро-сибирски степни гори с Quercusspp..(9110) – Ксеротермни дъбови гори, доминирани от *Quercus cerris*, а на Добруджанско топлата - от *Quercus pedunculiflora*. Срещат се в регионите с най-континентален климат. Въввидовия им състав участват както типични заксеротермните дъбови гори елементи, така и някои лесостепни елементи. Растения: *Quercus cerris*, *Q. pubescens*, *Q. pedunculiflora*, *Q. petraea*, *Acer campestre*, *A. tataricum*, *Sorbus domestica*, *Cotinus coggygria*, *Cornussanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Euonymus verrucosus*, *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Pyrus pyraeaster*, *Rhamnus catharticus*, *Ulmus minor*, *Buglossoidespurpurocaerulea*, *Carexmichelii*, *Dactylis glomerata ssp. aschersoniana*, *Geumurbanum*, *Latyrusniger*, *Lychnis coronaria*, *Trifolium campestre*, *Polygonatumlatifolium*, *Pulmonaria mollis*, *Tanacetum corymbosum*, *Crocus flavus*, *Iris sintenisii*, *Vincetoxicumhirundinaria*. Разпространени са основно върху льосовите повърхни нина Дунавската равнина (асоциация *Cotino-Quercetum cerris*) и Североизточна България върху деградирани черноземни почви. На териториятанастановителното местообитанието е установено в отдели: (заличенонаоснованиеиндикатор 9.1.4 от Национален стандарт за отговорно управление на горите в България) с обща площот 57.7 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Да не се извършват голи сечи в тези съобщества и да се ограничава максимално пашата на домашни животни в тях. Трябва да се увеличи делът на сечите с дълъг възобновителен период, с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Приоритетно да се запазят равнинните дъбови гори, които се явяват естествени острови на биоразнообразието. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на

спокойствие и т.н. Приоритетът при стопанисването на издънковите дъбови гори, да бъде тяхното превръщане в семенни. Прекратяване на реконструкциите на нископродуктивни месторастения и даване приоритет на естествената растителност и сукцесионни процеси. Този тип гори са силно уязвими от антропогенна намеса и не трябва да им се поставят дървопроизводителни цели. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при залесяване да се използват местни видове и произходи. Предприемане на мерки свързани с подобряване на охраната на горите. Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

G1.A322 Dacio-Moesianhornbeamforest/ Габарови гори с *Carpinusbetulus* смесени с горун *Quercuspetraea* и източен бук *Fagusorientalis* / 91G0- Разпространени са в Северна България - Предбалкана, южните части на Дунавската равнина и в Лудогорието, по-рядко на други места в страната. Мезофилни гори с доминиране на *Carpinusbetulus* и/или *Quercuspetraea* agg. Върхуколувиални – свлечениот горната част на хълмовете, свежи, плитки почви, на варовикова основа. Те се срещат на сенчести, влажни склонове и долове, в суходолията и каньоните на Северна България. Имат характер на интразонална растителност в пояса на ксеротермните дъбови гори, защото са силно фрагментирани и са на малка надморска височина (150-500 м н.в.). В състава им участват, както типични мезофилни видове от съюза *Carpinion*, така и поксерофитни видове от околните дъбови гори. Растения: *Carpinusbetulus*, *Quercuspetraea* agg. (вкл. *Quercusdaleschampii*), *Quercusrobur*, *Quercuscerris*, *Tiliacordata*, *Acercampestre*, *Ruscusaculeatus*, *R.hypoglossum*, *Carexpilosa*, *Euphorbiaamygdaloides*, *Symphytumtuberosum*, *Dentariabulbifera*, *Glechomahirshuta*, *Festucaheterophylla*, *Evonymusverrucosus*, *Sorbustorminalis*, *Galiumpseudaristatum*, *Violamirabilis*, *V.reichenbachiana*, *Convallariamajalis*, *Hederahelix*, *Galanthuselwesii*, *Lathyrusvernus*, *Doronicumorientale*, *Corydalisspp*, *Anemoneanunculoides*. На територията на ДГС Нови пазар местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) с обща площ от 776 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Приоритет при стопанисването на издънковите гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни. Препоръчително е да се ограничи прилагане на краткосрочни постепенни сечи на големи територии, тъй като това води до формиране на едновъзрастни млади насаждения с хомогенна структура. Да не се извършват голи сечи. При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н. Забрана за намаляването на площта на насажденията с цел инфраструктурни и други проекти. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията. Отгледните

мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивостта и качествените им параметри

G1.7C22 Helleno-Balkanorientalhornbeamwoods/ 91Z0 гори от келяв габър с участие в основния етаж ≥ 5 (*Carpinusorientalis*). На територията на ТП ДГС Нови пазар горите от келяв габър са в сравнително добро състояние и се срещат повсеместно на цялата площ на бедни и месторастения. Характеризират се със следния вид състав-*Carpinusorientalis*, *Fraxinusornus*, *Cornusmas*, *Acerhyrcanum*, *Tamuscommunis*, *Hederahelix*, *Clematisvitalba*, *Melicauniflora*, *Violaodorata*, *Sedummaxima*, *Mycelismuralis*, *Brachiteciumvelutinum*, *Geunurbanum*, *Arabisturita*, *Aspleniumtrichomanes*, *Hypericumperforatum*, *Torillisjaponica*, *Poanemoralis*, *Cardamineimpatiens*, *Galiumaparine* и други. На територията на ТП ДГС Нови пазар местообитанието е установено в отдели: (заличено на основание индикатор 9.1.4 от Национален стандарт на отговорно управление на горите в България) на обща площ от 227,3 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Провеждането на възобновителна гола сеч в нискостъблени горис последвало издънково възобновяване от келяв габър да се провежда на площни сечища до 2 ха. Неизсечената ивица между площните сечища е с широчина не по-малка от 20 м. Сливването на площните сечища да се извършва след склопяване на младия дървостой и достигане на средна височина не по-малка от 3 м. При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н. Забрана за намаляването на площта на насажденията с цел инфраструктурни и други проекти. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивостта и качествените им параметри.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторинга на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече годишно, ако е необходимо сезонно отчитане, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.

2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация,

базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.

3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.

4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване на необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 3

След определяне на горските екосистеми, представляващи ВКС 3, и разпространението им на територията на горскостопанската единица, те трябва да се стопанисват по начин, който да поддържа и/или подобри природозащитното им състояние.

Препоръки за стопанисване на отделните видове горски екосистеми, представляващи ВКС 3, са представени в Приложение 4А.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ.

Основни екосистемни услуги от критично (незаменимо) значение в определени ситуации вкл., опазване на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- **Гори представляващи единствени източници на питейна вода**
- **Гори от решаващо значение за водосбора**
- **Гори с решаващо противоерозионно значение**
- **Гори с пожарозащитни функции**
- **Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството**

На територията на ТП “ДГС Нови пазар” са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от горскостопанския план и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ТП “ДГС Нови пазар” са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ - ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички горски територии в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г. За ВКС се считат също и горски територии около и/или в близост до източници за питейно-битово водоснабдяване, но без определени официални санитарно-охранителни зони.

За територията на ТП “ДГС Нови пазар” в периода на изследването са описани горски

територии, които да отговарят на определението за ВКС 4.1 - такива представляващи вододейна зона или обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно - битови нужди.

Списък на подотделите в СОЗ пояси I - 92 "б", 286 "з" Брой подотдели: 2 с обща площ 0.2 ха, от която залесена 0.0 ха и незалесена 0.2 ха.

Списък на подотделите в СОЗ пояси II - 92 "д", 92 "е", 92 "ж", 92 "7", 286 "г", 287 "в", 287 "г", 287 "д", 287 "е", 409 "р", 409 "с", 409 "т", 445 "ф", 445 "н1" - Брой подотдели: 14 с обща площ 18.5 ха, от която залесена 18.0 ха и незалесена 0.5 ха.

Списък на подотделите в СОЗ пояси III - 68 "а", 68 "б", 68 "в", 68 "г", 68 "д", 68 "е", 69 "а", 69 "б", 69 "в", 69 "г", 69 "д", 69 "е", 69 "ж", 69 "з", 69 "и", 69 "к", 69 "л", 69 "м", 69 "н", 69 "о", 69 "1", 69 "2", 70 "а", 70 "б", 70 "в", 70 "г", 70 "д", 70 "е", 70 "ж", 70 "з", 70 "и", 70 "1", 70 "2", 71 "а", 71 "б", 71 "в", 71 "г", 71 "д", 71 "е", 72 "а", 72 "б", 72 "в", 72 "г", 72 "д", 72 "е", 72 "1", 73 "в", 73 "г", 73 "д", 73 "е", 73 "ж", 73 "1", 74 "а", 74 "б", 74 "в", 74 "г", 74 "д", 74 "е", 75 "а", 75 "б", 75 "в", 75 "г", 75 "д", 75 "е", 75 "ж", 75 "1", 75 "2", 76 "а", 76 "б", 76 "в", 76 "г", 76 "д", 76 "1", 76 "2", 77 "а", 77 "б", 77 "в", 77 "1", 77 "2", 78 "б", 78 "в", 78 "г", 78 "д", 78 "е", 78 "2", 78 "3", 79 "б", 79 "в", 79 "г", 79 "д", 79 "1", 81 "ж", 81 "з", 81 "3", 81 "4", 82 "а", 82 "б", 82 "в", 82 "г", 82 "д", 82 "е", 82 "1", 83 "а", 83 "б", 83 "в", 83 "г", 83 "д", 83 "е", 83 "1", 83 "2", 84 "а", 84 "б", 84 "в", 84 "г", 84 "д", 84 "1", 85 "а", 85 "б", 85 "в", 85 "г", 85 "д", 85 "е", 85 "ж", 85 "з", 85 "1", 85 "2", 85 "3", 86 "а", 86 "б", 86 "в", 86 "г", 86 "д", 86 "е", 86 "ж", 86 "1", 87 "а", 87 "б", 87 "в", 87 "г", 87 "д", 87 "е", 87 "ж", 87 "з", 87 "1", 87 "2", 87 "3", 88 "а", 88 "б", 88 "в", 88 "г", 88 "д", 88 "1", 88 "2", 89 "а", 89 "б", 89 "в", 89 "г", 89 "1", 89 "2", 90 "а", 90 "б", 90 "в", 90 "г", 90 "д", 90 "е", 90 "1", 90 "2", 90 "3", 91 "а", 91 "б", 91 "в", 91 "г", 91 "д", 91 "1", 91 "2", 91 "3", 92 "а", 92 "б", 92 "в", 92 "г", 92 "з", 92 "1", 92 "2", 92 "3", 92 "4", 92 "5", 93 "а", 93 "б", 93 "в", 93 "1", 94 "а", 94 "б", 94 "в", 94 "г", 94 "д", 94 "е", 94 "ж", 94 "з", 94 "и", 94 "1", 94 "2", 94 "3", 94 "4", 94 "5", 94 "6", 94 "7", 94 "8", 94 "9", 94 "10", 94 "11", 94 "12", 94 "13", 95 "а", 95 "б", 95 "в", 95 "1", 95 "2", 95 "3", 95 "4", 95 "5", 95 "6", 242 "а", 242 "б", 242 "в", 242 "г", 242 "д", 242 "е", 242 "ж", 243 "а", 243 "б", 243 "в", 243 "г", 243 "д", 243 "е", 244 "а", 244 "б", 244 "в", 244 "г", 244 "д", 244 "е", 244 "ж", 244 "1", 244 "2", 245 "а", 245 "б", 245 "в", 245 "г", 245 "д", 245 "е", 245 "ж", 245 "з", 245 "и", 245 "к", 245 "1", 245 "2", 246 "а", 246 "б", 246 "в", 246 "г", 246 "д", 246 "е", 246 "ж", 246 "з", 246 "1", 246 "2", 247 "а", 247 "б", 247 "в", 247 "г", 247 "д", 247 "1", 247 "2", 247 "3", 248 "а", 248 "б", 248 "в", 249 "а", 249 "б", 249 "в", 249 "г", 249 "д", 249 "е", 249 "ж", 250 "а", 250 "б", 250 "в", 250 "г", 250 "д", 250 "е", 250 "ж", 250 "з", 250 "1", 250 "2", 251 "а", 251 "б", 251 "в", 251 "г", 251 "д", 251 "е", 251 "ж", 251 "з", 252 "а", 252 "б", 252 "в", 253 "а", 253 "б", 253 "в", 253 "1", 253 "2", 254 "а", 254 "б", 254 "в", 254 "г", 254 "д", 254 "е", 254 "ж", 254 "1", 254 "2", 255 "а", 255 "б", 255 "в", 256 "а", 256 "б", 256 "в", 256 "г", 256 "д", 256 "е", 256 "1", 256 "2", 256 "3", 257 "а", 257 "б", 257 "в", 257 "г", 257 "д", 257 "1", 257 "2", 258 "а", 258 "б", 258 "в", 258 "г", 259 "а", 259 "б", 259 "в", 259 "г", 259 "д", 259 "е", 259 "ж", 259 "з", 259 "и", 259 "к", 259 "л", 259 "1", 259 "2", 260 "а", 260 "б", 260 "в", 260 "г", 260 "д", 260 "е", 260 "ж", 260 "з", 260 "и", 260 "к", 260 "л", 260 "м", 260 "н", 261 "а", 261 "б", 261 "в", 261 "г", 261 "д", 261 "е", 261 "ж", 261 "з", 261 "и", 261 "к", 261 "л", 261 "м", 261 "1", 261 "2", 261 "3", 261 "4", 261 "5", 262 "а", 262 "б", 262 "в", 262 "г", 262 "д", 262 "е", 262 "ж", 262 "з", 262 "и", 262 "к", 262 "л", 262 "м", 262 "н", 262 "о", 262 "1", 262 "2", 262 "3", 262 "4", 262 "5", 263 "а", 263 "б", 263 "в", 263 "г", 263 "д", 263 "е", 263 "ж", 263 "з", 263 "и", 263 "1", 264 "а", 264 "б", 264 "в", 264 "г", 264 "д", 264 "е", 265 "а", 265 "б", 265 "в", 265 "г", 265 "д", 265 "е", 266 "а", 266 "б", 266 "в", 266 "г", 266 "д", 266 "е", 266 "ж", 266 "1", 266 "2", 266 "3", 266 "4", 267 "а", 267 "б", 267 "в", 267 "г", 267 "д", 267 "е", 267 "ж", 267 "з", 267 "и", 267 "к", 267 "л", 267 "1", 267 "2", 267 "3", 268 "а", 268 "б", 268 "в", 268 "г", 268 "д", 268 "е", 268 "ж", 268 "з", 268 "и", 268 "к", 268 "л", 268 "м", 268 "н", 268 "о", 268 "п", 268 "р", 268 "1", 268 "2", 268 "3", 269 "а", 269 "б", 269 "в", 269 "г", 269 "1", 269 "2", 269 "3", 269 "4", 270 "а", 270 "б", 270 "в", 270 "г", 270 "д", 270 "е", 270 "1", 270 "2", 271 "а", 271 "б", 271 "в", 271 "г", 271 "д", 271 "е", 271 "ж", 272 "а", 272 "б", 272 "в", 272 "г", 272 "д", 272 "е", 272 "ж", 272 "з", 272 "1", 273 "а", 273 "б", 273 "в", 273 "г", 273 "д", 273 "е", 274 "а", 274 "б", 274 "в", 275 "а", 275 "б", 275 "в", 275 "г", 275 "д", 275 "е", 275 "ж", 275 "1", 275 "2", 275 "3", 276 "а", 276 "б", 276 "в", 276 "г", 276 "д", 276 "е", 276 "ж", 276 "з", 276 "и", 276 "к", 276 "1", 276 "2", 276 "3", 276 "4", 276 "5", 276 "6", 276 "7", 276 "8", 277 "а", 277 "б", 277 "в", 277 "г", 277 "д", 277 "е", 277 "1", 278 "а", 278 "в", 278 "г", 278 "д", 278 "1", 278 "2", 278 "3", 279 "а", 279 "б", 279 "в", 279 "г", 279 "д", 279 "1", 280 "а", 280 "б", 280 "в", 280 "г", 280 "д", 280 "е", 280 "1", 280 "2", 281 "а", 281 "б", 281 "в", 281 "г", 281 "д", 281 "1", 281 "2", 281 "3", 282 "а", 282 "б", 282 "в", 282 "г", 282 "д", 282 "е", 282 "1", 283 "а", 283 "б", 283 "в", 284 "а", 284 "б", 284 "в", 284 "г", 284 "д", 284 "е", 284 "1", 285 "а", 285 "б", 285 "в", 285 "г", 285 "д", 285 "1", 285 "2", 285 "3", 285 "4", 286 "а", 286 "б", 286 "в", 286 "д", 286 "е", 286 "ж", 286 "з", 286 "и", 286 "к", 286 "л", 286 "1", 286 "2", 287 "а", 287 "б", 287 "ж", 287 "з", 287 "и", 287 "к", 287 "л", 287 "1", 288 "а", 288 "б", 288 "в", 288 "г", 288 "д", 288 "1", 288 "2", 288 "3", 289 "а", 289 "б", 289 "в", 289 "г", 289 "1", 289 "2", 289 "3", 289 "4", 289 "5", 290 "а", 290 "б", 290 "в", 290 "г", 290 "д", 290 "е", 290 "ж", 290 "з", 290 "1", 290 "2", 290 "3", 290 "4", 291 "а", 291 "б", 291 "в", 291 "г", 291 "1", 291 "2", 291 "3", 291 "4", 292 "а", 292 "б", 292 "в", 292 "г", 292 "1", 292 "2", 292 "3", 292 "4", 292 "5", 293 "а", 293 "б", 293 "в", 293 "г", 293 "д", 293 "е", 293 "ж", 293 "1", 293 "2", 293 "3", 293 "4", 293 "5", 293 "6", 293 "7", 294 "а", 294 "б", 294 "в", 294 "г", 294 "д", 294 "е", 294 "ж", 294 "з", 294 "и", 294 "1", 294 "2", 294 "3", 294 "4", 294 "5", 294 "6", 295 "а", 295 "б", 295 "в", 295 "г", 295 "д", 295 "е", 295 "ж", 295 "з", 295 "и", 295 "к", 295 "л",

295 "м", 295 "1", 295 "2", 295 "3", 295 "4", 295 "5", 295 "6", 295 "7", 296 "а", 296 "б", 296 "в", 296 "г", 296 "д", 296 "е", 296 "1", 296 "2", 296 "3", 297 "а", 297 "б", 298 "а", 298 "б", 298 "в", 298 "г", 298 "д", 299 "а", 299 "б", 299 "в", 299 "г", 299 "д", 299 "е", 299 "ж", 299 "з", 299 "и", 299 "к", 299 "1", 299 "2", 299 "3", 299 "4", 299 "5", 299 "6", 299 "7", 299 "8", 299 "9", 300 "а", 300 "б", 300 "в", 300 "г", 300 "д", 300 "е", 300 "ж", 300 "з", 300 "и", 300 "к", 300 "1", 300 "2", 300 "3", 300 "4", 301 "а", 301 "б", 301 "в", 301 "г", 301 "д", 301 "е", 301 "ж", 301 "1", 301 "2", 301 "3", 301 "4", 301 "5", 302 "а", 302 "б", 302 "в", 302 "г", 302 "1", 302 "2", 302 "3", 302 "4", 302 "5", 302 "6", 302 "7", 302 "8", 302 "9", 302 "10", 302 "11", 302 "12", 303 "а", 303 "б", 303 "в", 303 "г", 303 "д", 303 "е", 303 "1", 303 "2", 303 "3", 303 "4", 303 "5", 303 "6", 303 "7", 303 "8", 304 "а", 304 "б", 304 "в", 304 "г", 304 "д", 304 "е", 304 "ж", 304 "з", 304 "и", 304 "к", 304 "л", 304 "м", 304 "н", 304 "1", 304 "2", 304 "3", 304 "4", 304 "5", 304 "6", 304 "7", 304 "8", 304 "9", 304 "10", 304 "11", 304 "12", 304 "13", 304 "14", 304 "15", 305 "а", 305 "б", 305 "в", 305 "г", 305 "д", 305 "е", 305 "ж", 305 "з", 305 "и", 305 "к", 305 "л", 305 "м", 305 "1", 305 "2", 305 "3", 305 "4", 305 "5", 305 "6", 305 "7", 305 "8", 305 "9", 305 "10", 305 "11", 306 "а", 306 "б", 306 "в", 306 "г", 306 "д", 306 "е", 306 "ж", 306 "з", 306 "и", 306 "к", 306 "л", 306 "м", 306 "н", 306 "1", 306 "2", 306 "3", 306 "4", 306 "5", 306 "6", 306 "7", 307 "а", 307 "б", 307 "в", 307 "г", 307 "д", 307 "е", 307 "ж", 307 "з", 307 "и", 307 "к", 307 "л", 307 "1", 307 "2", 307 "3", 307 "4", 308 "а", 308 "б", 308 "в", 308 "г", 308 "д", 308 "е", 308 "ж", 308 "з", 308 "и", 308 "к", 308 "л", 308 "1", 308 "2", 309 "а", 309 "б", 309 "в", 309 "г", 309 "д", 309 "е", 309 "ж", 309 "1", 309 "2", 310 "а", 310 "б", 310 "в", 310 "г", 310 "д", 310 "1", 311 "а", 311 "б", 311 "в", 311 "г", 311 "д", 311 "е", 311 "ж", 311 "з", 311 "и", 311 "1", 311 "2", 312 "а", 312 "б", 312 "в", 312 "г", 312 "д", 312 "е", 312 "ж", 312 "1", 312 "2", 312 "3", 313 "а", 313 "б", 313 "в", 313 "г", 313 "д", 313 "е", 313 "ж", 314 "а", 314 "б", 314 "в", 314 "г", 314 "д", 314 "е", 314 "ж", 314 "з", 314 "и", 314 "к", 314 "л", 314 "м", 314 "н", 314 "о", 314 "1", 314 "2", 314 "3", 315 "а", 315 "б", 315 "в", 315 "г", 315 "д", 315 "е", 315 "ж", 315 "з", 315 "и", 315 "к", 315 "л", 315 "м", 315 "н", 315 "о", 315 "п", 315 "1", 315 "2", 315 "3", 315 "4", 315 "5", 315 "6", 315 "7", 316 "а", 316 "б", 316 "в", 316 "г", 316 "д", 316 "е", 316 "1", 316 "2", 316 "3", 317 "а", 317 "б", 317 "в", 317 "г", 317 "1", 317 "2", 317 "3", 318 "а", 318 "б", 318 "в", 318 "г", 318 "д", 318 "е", 318 "ж", 318 "з", 318 "и", 318 "1", 318 "2", 318 "3", 318 "4", 319 "а", 319 "б", 319 "в", 319 "г", 319 "д", 319 "е", 319 "ж", 319 "з", 319 "и", 319 "к", 319 "1", 319 "2", 319 "3", 319 "4", 319 "5", 319 "6", 319 "7", 320 "а", 320 "б", 320 "в", 320 "г", 320 "д", 320 "1", 320 "2", 320 "3", 320 "4", 321 "а", 321 "б", 321 "в", 321 "г", 321 "д", 321 "1", 321 "2", 321 "3", 321 "4", 321 "5", 321 "6", 321 "7", 321 "8", 322 "а", 322 "б", 322 "в", 322 "г", 322 "д", 322 "е", 322 "ж", 322 "з", 322 "и", 322 "к", 322 "л", 322 "м", 322 "н", 322 "о", 322 "1", 322 "2", 322 "3", 322 "4", 322 "5", 322 "6", 322 "7", 322 "8", 323 "а", 323 "б", 323 "в", 323 "г", 323 "д", 323 "е", 323 "ж", 323 "з", 323 "и", 323 "к", 323 "1", 323 "2", 323 "3", 323 "4", 323 "5", 324 "а", 324 "б", 324 "в", 324 "г", 324 "д", 324 "е", 324 "ж", 324 "з", 324 "и", 324 "к", 324 "л", 324 "1", 324 "2", 324 "3", 324 "4", 325 "а", 325 "б", 325 "в", 325 "г", 325 "д", 325 "е", 325 "ж", 325 "з", 325 "1", 325 "2", 325 "3", 325 "4", 325 "5", 325 "6", 326 "а", 326 "б", 326 "в", 326 "г", 326 "д", 326 "е", 326 "ж", 326 "з", 326 "и", 326 "к", 326 "л", 326 "м", 326 "н", 326 "1", 326 "2", 326 "3", 326 "4", 326 "5", 326 "6", 326 "7", 326 "8", 326 "9", 326 "10", 327 "а", 327 "б", 327 "в", 327 "г", 327 "д", 327 "е", 327 "ж", 327 "з", 327 "и", 327 "к", 327 "л", 327 "м", 327 "н", 327 "о", 327 "1", 327 "2", 327 "3", 327 "4", 327 "5", 328 "а", 328 "б", 328 "в", 328 "г", 328 "д", 328 "е", 328 "ж", 328 "з", 328 "и", 328 "к", 328 "л", 328 "1", 328 "2", 328 "3", 328 "4", 328 "5", 329 "а", 329 "б", 329 "в", 329 "г", 329 "д", 329 "е", 329 "ж", 329 "з", 329 "и", 329 "к", 329 "1", 329 "2", 330 "а", 330 "б", 330 "в", 330 "г", 330 "д", 330 "е", 330 "ж", 330 "з", 330 "1", 330 "2", 330 "3", 330 "4", 330 "5", 330 "6", 331 "а", 331 "б", 331 "в", 331 "г", 331 "д", 331 "е", 331 "ж", 331 "1", 331 "2", 331 "3", 332 "а", 332 "б", 332 "в", 332 "г", 332 "д", 332 "е", 332 "ж", 332 "з", 332 "1", 332 "2", 332 "3", 333 "а", 333 "б", 333 "в", 333 "г", 333 "д", 333 "1", 333 "2", 333 "3", 333 "4", 334 "а", 334 "б", 334 "в", 334 "г", 334 "д", 334 "1", 335 "а", 335 "б", 335 "в", 335 "г", 335 "д", 335 "е", 335 "ж", 335 "з", 335 "и", 335 "к", 335 "1", 335 "2", 335 "3", 335 "4", 335 "5", 336 "а", 336 "б", 336 "в", 336 "г", 336 "д", 336 "е", 336 "ж", 336 "1", 336 "2", 337 "а", 337 "б", 337 "в", 337 "г", 337 "1", 337 "2", 338 "а", 338 "б", 338 "в", 338 "г", 338 "д", 338 "е", 338 "ж", 338 "з", 338 "и", 339 "а", 339 "б", 339 "в", 339 "г", 339 "д", 339 "е", 339 "ж", 339 "з", 339 "и", 339 "к", 339 "л", 339 "м", 339 "н", 339 "1", 340 "а", 340 "б", 340 "в", 340 "г", 340 "д", 340 "е", 340 "ж", 340 "1", 340 "2", 341 "а", 341 "б", 341 "в", 341 "г", 341 "д", 341 "е", 341 "ж", 341 "з", 341 "и", 341 "к", 341 "л", 341 "м", 341 "н", 341 "о", 341 "п", 341 "р", 341 "с", 341 "1", 341 "2", 341 "3", 341 "4", 341 "5", 341 "6", 341 "7", 341 "8", 341 "9", 341 "10", 342 "а", 342 "б", 342 "в", 342 "г", 342 "д", 342 "е", 342 "ж", 342 "з", 342 "и", 342 "к", 342 "л", 342 "м", 342 "н", 342 "о", 342 "п", 342 "р", 342 "с", 342 "т", 342 "1", 342 "2", 342 "3", 342 "4", 342 "5", 342 "6", 342 "7", 342 "8", 342 "9", 343 "а", 343 "б", 343 "в", 343 "г", 343 "д", 343 "е", 343 "ж", 343 "з", 343 "и", 343 "к", 343 "л", 343 "м", 343 "н", 343 "1", 343 "2", 343 "3", 343 "4", 343 "5", 343 "6", 343 "7", 343 "8", 343 "9", 343 "10", 343 "11", 344 "а", 344 "б", 344 "в", 344 "г", 344 "д", 344 "е", 345 "а", 345 "б", 345 "в", 345 "г", 345 "д", 345 "е", 345 "1", 345 "2", 345 "3", 345 "4", 345 "5", 345 "6", 345 "7", 346 "а", 346 "б", 346 "в", 346 "г", 346 "д", 346 "е", 346 "ж", 346 "з", 346 "и", 346 "к", 346 "л", 346 "м", 346 "н", 346 "1", 347 "а", 347 "б", 347 "в", 347 "г", 347 "д", 347 "е", 347 "1", 347 "2", 347 "3", 347 "4", 347 "5", 348 "а", 348 "б", 348 "в", 348 "г", 348 "д", 348 "е", 348 "ж", 348 "1", 348 "2", 348 "3", 348 "4", 349 "а", 349 "б", 349 "в", 349 "г", 349 "д", 349 "е", 349 "ж", 349 "1", 349 "2", 349 "3", 349 "4", 349 "5", 349 "6", 350 "а", 350 "б", 350 "в", 350 "г", 350 "1", 351 "а", 351 "б", 351 "в", 351 "г", 351 "д", 351 "е", 351 "ж", 352 "а", 352 "б", 352 "в", 352 "г", 352 "д", 352 "е", 352 "ж", 352 "з", 352 "1", 352 "2", 352 "3", 352 "4", 353 "а", 353 "б", 353 "в", 353 "г", 353 "д", 353 "е", 353 "ж", 353 "1",

420 "д", 420 "е", 420 "ж", 420 "з", 420 "и", 420 "к", 420 "л", 420 "м", 420 "н", 420 "о", 420 "п", 420 "р", 420 "с", 420 "т", 420 "у", 420 "ф", 420 "х", 420 "ц", 420 "ч", 420 "ш", 420 "1", 420 "2", 420 "3", 421 "а", 421 "б", 421 "в", 421 "г", 421 "д", 421 "е", 421 "ж", 421 "з", 421 "и", 421 "к", 421 "л", 421 "м", 421 "н", 421 "о", 421 "п", 421 "р", 421 "с", 421 "т", 421 "1", 421 "2", 421 "3", 421 "4", 421 "5", 421 "6", 421 "7", 421 "8", 444 "а", 444 "б", 444 "в", 444 "г", 444 "д", 444 "е", 444 "ж", 444 "з", 444 "и", 444 "к", 444 "л", 444 "м", 444 "н", 444 "о", 444 "п", 444 "р", 444 "с", 444 "т", 444 "у", 444 "ф", 444 "х", 444 "ц", 444 "ч", 444 "ш", 444 "щ", 445 "а", 445 "б", 445 "в", 445 "г", 445 "д", 445 "е", 445 "ж", 445 "з", 445 "и", 445 "к", 445 "л", 445 "м", 445 "н", 445 "о", 445 "п", 445 "р", 445 "с", 445 "т", 445 "у", 445 "ф", 445 "х", 445 "ц", 445 "ч", 445 "ш", 445 "щ", 445 "я", 445 "а1", 445 "б1", 445 "в1", 445 "г1", 445 "д1", 445 "е1", 445 "ж1", 445 "з1", 445 "и1", 445 "к1", 445 "л1", 445 "м1", 445 "н1", 445 "о1", 445 "п1", 445 "р1", 445 "с1", 445 "т1", 445 "у1", 445 "ф1", 445 "х1", 445 "ц1", 445 "ч1", 445 "ш1", 445 "щ1", 445 "я1", 446 "а", 446 "б", 446 "в", 446 "г", 446 "д", 446 "е", 446 "ж", 446 "з", 446 "и", 446 "к", 447 "а", 447 "б", 447 "в", 447 "г", 447 "д", 447 "е", 447 "ж", 447 "з", 447 "1", 447 "2", 447 "3" - Брой подотдели: 2403 с обща площ 14482.7 ха, от която залесена 13763.4 ха и незалесена 714.9 ха.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, които представляват:

1. Горски територии във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. Горски територии, представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или включени в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis* в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. Горски територии, включени в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите, чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г.

За територията на ТП "ДГС Нови пазар" не са определени ГВКС, покриващи изискванията на ВКС 4.2 съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, представляващи:

1. Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, долини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;
2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,
3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегорборна област с наклон над 20°, както и такива разположени под обезлесена снегорборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

ГВКС представляващи ВКС 4.3 на територията на ТП "ДГС Нови пазар" се покриват по определението по т.1 и 2.

Насаждения по т.1 - Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;

286/б, 286/г, 295/в, 295/д, 295/ж, 295/к, 296/в, 321/в, 328/е, 333/г, 335/е, 339/з, 348/б, 348/д, 360/б, 360/и, 361/а, 361/б, 362/в, 364/а, 364/б, 365/в, 366/а, 367/а, 367/б, 371/а, 373/а, 375/в, 375/г, 376/р, 381/б, 383/ж, 420/а, 421/д, 421/к, 421/н, 421/р, 421/о, 446/в, 446/г

С обща площ 585 ха.

Насаждения по т.2, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси: подотдели - 395-д, С обща площ 10,8 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ГВКС 4.3, трябва да е съгласно изискванията на ЗГ по отношение на горите със специално предназначение и с насока към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.
2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- ✓ Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;
- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- ✓ Да се водят предимно отгледни и санитарни сечи;
- ✓ В насаждения от лесно възобновяващи се издънково дървесни видове се допуска сеч за подмладяване на растителността;
- ✓ При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепени сечи;
- ✓ При камениви и урвисти терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;
- ✓ При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка.
- ✓ При необходимост се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- ✓ Не се допуска извеждането на сечи;
- ✓ Провеждат се мероприятия за подпомагане допълнителното настаняване на растителност;
- ✓ Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят извозните пътища, временни складове и сечищата, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобив задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, застрашени от ерозия и/или в които мониторингът показва активизиране на ерозионни процеси.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да го запознае с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. За горите, представляващи ГВКС 4.3, да се организира и прилага система за годишен мониторинг. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации с експерти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва краткосрочен и дългосрочен мониторинг:

- ✓ краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ). Наблюдение – всяка година;
  - ✓ дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.
3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:
- ✓ При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
  - ✓ Площна динамика на свлачището;
  - ✓ Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване; Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

За територията на ТП “ДГС Нови пазар” въз основа на геобазата данни и теренни проучвания са определени широколистни гори от видове, отговарящи на изискванията за големина на заемащите площи.

Подотделите, съответстващи на тази консервационна стойност са:
 145/а, 300/в, 301/г, 305/ж, 318/а, 318/б, 318/в, 318/г, 318/е, 319/а, 319/е, 320/а, 320/б, 320/в, 321/а, 321/б, 321/в, 321/г, 322/а, 322/б, 322/д, 322/и, 322/к, 324/а, 325/б С обща площ 213 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.
2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова структура.
3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва годишен мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси и защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;
2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори, създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ТП "ДГС Нови пазар" са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5. по т.1 и т.3.

ВКС 4.5 по т. 1. Горски територии на ТП "ДГС Нови пазар" определени като: Гори, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси. Д.З.Г пояс са отдели:

145/а, 145/б, 145/в, 145/г, 145/д, 145/е, 145/з, 145/и, 145/к, 145/л, 145/м, 145/н, 145/о, 145/п, 145/1, 145/5, 145/6, 145/10, 165/б, 165/в, 165/г, 165/д, 165/к, 165/л, 165/м, 165/н, 165/о, 165/п, 165/с, 165/т, 165/у, 165/ф, 165/2, 166/а, 166/б, 167/а, 167/ж, 167/л, 168/д, 168/е, 168/ж, 169/з, 169/и, 169/к, 169/л, 169/1, 169/2, 178/е, 178/н, 179/г, 179/д, 179/е, 179/ж, 180/в, 180/г, 181/а, 181/в, 181/г, 181/д, 181/о, 181/п, 181/н, 181/р, 190/в, 190/г, 190/д, 190/и, 190/к, 241/а, 241/б, 241/в, 241/г, 241/д, 241/е, 241/ж, 241/з, 241/и, 241/к, 241/л, 241/м, 241/н, 241/о, 241/п, 241/с, 241/т, 241/у, 241/ч, 241/1, 241/3, 247/а, 247/б, 247/е, 247/ж

С обща площ 353,6 ха.

ВКС 4.5 по т. 3. Горски територии на ТП "ДГС Нови пазар" определени като: Гори, създадени за защита на инженерни съоръжения. Защитна ивица газопровод са отдели:

259/б, 259/в, 259/1; 262/е, 262/ж, 262/и, 262/к, 262/4, 263/е, 263/и, 263/1, 298/д, 299/г, 299/е, 299/и, 299/1, 299/6, 299/7, 299/9, 300/а, 300/б, 300/в, 300/г, 300/ж, 300/з, 300/и, 300/к, 300/1, 300/4, 301/в, 301/ж, 301/1, 301/4. **С обща площ 79,6 ха.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

1. Необходимо да се оцени реалните и потенциални заплахи за ключовите горски функции от горскостопанските дейности. След оценката да се извършат и консултации с местните общности, съответните експерти и органи за да се получи информация за въздействието на други дейности върху идентифицираните горски територии и да се предприемат мерки за намаляване на потенциални бъдещи заплахи.
2. След оценката на заплахите, да се разработят мерки за запазване или възстановяване на нарушени територии / функции.
3. За горите, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, с най-добър ефект в практиката се утвърждава ажурният (продухваем) тип полезащитен пояс. Би следвало стопанисването да е насочено към оформянето и подържането именно на такъв тип пояси, чрез формиране на дървесен (горен) етаж и храстов (долен) етаж, като ажурността по цялата височина е не по-малка от 50% при равномерно разположение по дължина.

4. В крайречните гори от значение за рибните популации, се препоръчва да не се планират и провеждат стопански мероприятия. При необходимост се планират и провеждат дейности за възстановяване на крайречните горски съобщества.

5. В горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, който да не намалява съществено защитните ѝ функции – да се прилагат само сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

За горите, представляващи ГВКС 4.5, да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на тези гори. Да се използват съвременни картови материали и теренна информация. Необходимо е да се следи за изменения на добивите в обработваемите земи и на рибните ресурси в съответните територии.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.

Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на местните общности* и коренното население* (вкл. поминък, здраве, храна, вода), идентифицирани с тяхно участие.

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ГВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша и фураж - сено и листна маса
- Гъби
- Други недървесни продукти - лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди - виж ВКС 4.1)

ТП “ДГС Нови пазар” управлява територия от 22 507 ха и обхваща населени места на територията на общините Нови пазар (землищата на гр. Нови пазар, с. Беджене, с. Войвода, с. Енево, с. Избул, с. Мировци, с. Памукчии, с. Правенци, с. Стан, с. Стоян Михайловски, с. Писарево, с. Тръница, с. Жилино, с. Зайчино ореше, с. Преселка и с. Сечище), Шумен (част от землищата на с. Мадара и с. Овчарово), Каспичан (землищата на гр. Каспичан, гр. Плиска, с. Златна нива, с. Върбяне, с. Кюлевча, с. Марково, с. Могила, с. Косово и с. Каспичан), с. Каолиново –(част землището на село Долина) и Никола Козлево (част от землището на с. Крива река, част от землището на с. Ружица, част от землището на с. Вълнари, Хърсово, Цани Гинчево, Пет могили, Векилски, Каравелово и Красен дол).

Пътната мрежа в общините Нови пазар и Каспичан е много добре развита. Всички населени места са свързани по между си и с останалата част от страната с асфалтови пътища, в относително добро състояние. През територията на горскостопанската единица преминава част от автомагистрала "Хемус" – А-2 (София - Варна), първокласен път Русе –Шумен – Девня – Варна Е-70(2) и второкласен път Шумен – Добрич П-27, а останалите междуселищни пътища са от общинската пътна мрежа.

В северно направление главната пътна артерия е шосето от гр. Каспичан – гр. Нови пазар – с. Стоян Михайловски – с. Жилино – с. Църквица. От него преди с. Стоян Михайловски се отклонява шосе с посока североизток към с. Мировци – с. Беджене – с. Писарево. В североизточно направление е трасето гр. Нови пазар – с. Памукчии – с. Сечище – с. Преселка – с. Тръница – с. Писарево. В посока северозапад трасето преминава през гр. Каспичан – гр. Плиска – с. Върбяне – с. Правенци – с. Избул и с. Войвода. На изток от гр. Нови пазар през с. Стан до с. Зайчино ореше. В югозападна посока шосето преминава от гр. Каспичан – с. Мадара – с. Кюлевча – с. Марково – с. Косово. Посока югоизток гр. Каспичан – с. Могила – с. Марково, като по-голяма част от пътя между с. Могила и с. Марково е с трошено-каменна настилка в много лошо състояние. От шосетата към горските масиви, се отклоняват множество автомобилни и тракторни пътища осигуряващи нормални условия за усвояване на лесосечния фонд и провеждането на залесителни и други горскостопански мероприятия на територията на горското стопанство. Малка част от тях са стабилизирани, а повечето са в незадоволително състояние.

През територията на горското стопанство преминава - II главна железопътната линия София– Каспичан – Варна (с гари в с. Мадара, кв. Калугерица и гр. Каспичан) и IX главна железепътна линия Русе – Каспичан – Варна (с гари в с. Златна нива, гр. Плиска и гр. Каспичан). Във всички населени места има телефонни станции или постове, свързани с националната телефонна мрежа. Наличните съобщителни връзки благоприятстват организацията, управлението, стопанисването и охраната на горите в района. Мобилните оператори покриват почти цялата територия на Държавното горско стопанство. Пътната мрежа в община Никола Козлево е много добре развита. Всички селища са свързани помежду си посредством асфалтирани пътища. Пътни връзки от особена важност за дейността на горското стопанство са шосетата Нови Пазар - Никола Козлево - Каолиново, Шумен – Хърсово - Никола Козлево - Пет могили, както и пътя Никола Козлево – Цани Гинчево - Тервел. По тези пътни артерии става извоза на основната част на добитата продукция. През горските масиви са прекарани мрежа от горски пътища в относително добро състояние. Част от тях са чакълирани. Останалите пътища в района на стопанството са с различна настилка и в предимно средно до лошо състояние, някой от тях са проходими само в сухо време. Изброените шосета, заедно със съществуващите чакълирани горски пътища, осигуряват нормални условия за усвояване на лесосечния фонд и провеждането на залесителни и други горскостопански мероприятия на територията на горското стопанство. Важна артерия е железопътната линия София - Варна. Посредством ж.п. линията гр. Нови Пазар е свързан с гара Каспичан. Във всички села има телефонни постове, а в по-големите и телеграфопощенски станции. В района на стопанството се получава и достатъчно силен сигнал на GSM оператор. Така съществуващите транспортни и съобщителни връзки благоприятстват за управлението, стопанисването, ползването и опазването на горите в стопанството. В административно отношение ТП ДГС “Нови Пазар” се числи към Североизточно държавно предприятие град Шумен, а контролът по изпълнение на горскостопанските дейности се упражнява от Регионална дирекция на горите (РДГ) - град Шумен.

Демографската ситуация на територията на общините Нови пазар, Каспичан, Шумен и Никола Козлево е резултат от действието на влияния и фактори, които от една страна са характерни за Република България, от друга страна са характерни за демографското развитие на европейските страни, а от трета са обусловени от специфичното историко-културно, социално -икономическо и демографско развитие на конкретния регион. Върху демографското развитие на населението влияние оказват демографските процеси, които са общовалидни както за развитите страни, така и за страните в преход. Това са процесите свързани с високите нива на смъртност и емиграция и намалената брачност и раждаемост. Сериозно влияние върху тези процеси оказват полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователни структури на населението, както и урбанизацията. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общините, както в количествено, така и в качествено отношение.

Транспортни и експлоатационни условия

Дърводобивът в района се извършва основно от местни фирми. Реализират се значителни количества строителна дървесина и дърва за огрев, които все още са основен източник за отопление на домакинствата в района. Републиканската пътна мрежа е много добре развита.

Състоянието на общинските пътища е средно до добро. Те свързват всички населени места, като чрез тях се достига до голяма част от горските територии. Това улеснява горскотопанската дейност на територията на разглежданата ГСЕ. Добивите от горите, задоволяват частично потребностите на ползвателите на строителна дървесина и напълно нуждите на местното население от дърва за огрев.

Недървесни горски продукти

Стопанското значение на горите не се изчерпва само с добива на дървесина. В горските територии съществуват благоприятни условия за добиване на сено, горски плодове, билки, гъби и др. Страничните ползвания също имат значение за икономиката на района. От горския фонд се добиват липов цвят, гъби, коприва и др. Пашата на добитък в горите се регламентира от планове за паша, разработени по землища. Различните типове местообитания са естествена предпоставка за голямото видово разнообразие на дивеча. Инвентаризираната територия е обитавана от благороден елен, сърна, диви свине, яребица, заек и почти всички прелетни ловни видове. Горите и земите, обхванати от настоящия Горскостопански план, имат важно значение с техните средообразуващи, водоохранни, противоерозионни, дивечоразвъдни и рекреационни функции. Част от тях са изкуствено създадени със следните цели:

- ограничаване и спиране на ерозионните процеси в района;
- здравно-хигиенни и естетични функции;
- източник на строителна дървесина, както и на дърва за огрев на местното население.

Други полезни функции на горите

Специфичните природни и културно-исторически дадености на инвентаризираната територия благоприятстват за развитието на различни видове туризъм.

Община Нови пазар е сред водещите туристическите дестинации в страната, поради уникалното си географско разположение до значими исторически обекти, свързани с историята на България.

Горското стопанство предоставя площи за създаване на пчелини, тъй като пчеларството в района е традиционно и става все по – популярно.

В заключение трябва да се подчертае, че горите на територията на ТП ДГС “Нови Пазар” със своите разнообразни функции и за в бъдеще ще имат важен дял в икономиката на общината и областта, както и за цялото национално стопанство.

ВКС 5 не е явно проявена на територията на ТП “ДГС Нови пазар”, съгласно изискванията на *Националното ръководство за определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност*, но високото социално значение на горските ресурси за местното население по селата в Община Нови пазар, в Община Каспичан и Община Никола Козлево не може да се пренебрегва при дейностите по управлението на горите. Не трябва да се допуска преексплоатация на ресурсите, което в бъдеще би могло да доведе до сериозни социални конфликти. Проблеми биха възникнали също, ако в следствие неправилна търговска политика се намалят количествата дърва за огрев и дървен материал, отделяни за задоволяване на нуждите на местното население. Проблем би възникнал и в случай на повишаване на цената на дървата за огрев и дървения материал в резултат на необходимост от доставянето му от други региони. Лошото социално-икономическо положение на населението не би позволило на местните хора да заплащат по-висока цена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Препоръките и указанията за стопанисване и мониторинг на гори, в които е установено наличие на ВКС 5 са предложени в *Приложение 6* към ръководството.

Като общи препоръки за управлението на горите в ТП “ДГС Нови пазар” с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

- Стопанството трябва да предвижда възможности за задоволяване на нуждите на местното население с дърва, които средно за страната са определени на около 8м³ дърва на домакинство за отоплителен сезон;
- Да продължат да се ползват и да се развиват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в горските територии, като това се планира въз основа на програма за ползване базирана на инвентаризация на всички горски ресурси и норми за устойчивото им ползване и възпроизводство;
- Преференциално да се наемат на работа и да се възлагат дейности на местни жители и местни фирми, с цел подобряване на заетостта в района и подобряване доходите на местното население в общините на територията на стопанството;
- Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;
- Мероприятията да се планират и обхващат цялата територия на горскостопанските единици;
- Да се актуализира Горскостопанския план (ГСП) на стопанството, отчитайки действителното състояние на насажденията, както и да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени в същия Горскостопански план. ЗАПЛАХИ браконьерство, замърсяване с битови отпадъци и химични вещества и нерегламентирано ползване

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.

Места, ресурси, местообитания и ландшафти от глобално или национално културно, археологично или историческо значение, и/или от критично (незаменимо) значение за традиционната култура на местните общности и коренното население, идентифицирани с тяхно участие, вкл. културно, екологично, икономическо или религиозно/духовно значение

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата (недвижимо културно наследство). Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии. В същото време в горски територии съществуват и важни за културата и историческата памет на местните общности места, които не са описани от държавните органи. Поради спецификата на социално-икономическите условия в България, развитието на разнообразни форми на туризъм (екотуризм, познавателен туризъм, пешеходен туризъм, фотолов и др.), пряко свързани с горските територии е от ключово значение за много от местните общности, вкл. за поощряване и запазване на местните традиции и култура. В този смисъл във ВКС 6 са включени и горски територии от значение за туризма, когато той подпомага и поощрява запазването на местните традиции, бит и култура.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от Приложение 7;

2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места, определени при консултациите с местните хора и активни в района туристически групи, сдружения и компании.

На територията на община Каспичан се намират НИАР „Плиска” - първата българска столица и граничи с НИАР „Мадара”, прочут със скалния феномен Мадарски конник. В НИАР „Плиска” се съхраняват останките от първата българска столица. В музея към резервата са изложени ценни културно-исторически реликви. Археологическите разкопки продължават и всяка година се правят нови открития, които обогатяват представата ни за величието на първите български владетели. НИАР „Мадара” е под закрилата на ЮНЕСКО. Тук са открити и продължават да се откриват културно-исторически паметници от пет различни епохи. Релефът на конника е издълбан в скалата на 23 м. над земята. Днес той се приема като национален символ на България.

В община Каспичан съществуват много голям брой археологически и архитектурни паметници, които представляват голям потенциал за развитието на културния туризъм. Голяма част от археологическите паметници са изследвани много подробно през годините от множество български и чуждестранни учени и са спечелили международна популярност. Списъкът на културно-историческите паметници в община Каспичан по данни на “Националния институт за паметниците на културата” включва следните обекти на територията на общината.

Определени насаждения по т.2, т.4, т.5 и т.6 са: 259:б, в, 1; 262:е, ж, и, к, 4; 263:е, и, 1; 286:б, в, г; 295:в, г, д, ж, з, к; 296:а, в, 2; 298:д; 299:г, е, и, 1, б, 7, 9; 300:а, б, в, г, ж, з, и, к, 1, 4; 301:в, ж, 1, 4; 319:а, г, д, е, 5, б; 321:б, в, г, 4; 322:н, 1; 328:е; 330:3; 333:г; 335:е; 339:з, и; 340:а, б, в, г, д, е, 1, 341:а, 1; 342:б; 343:к; 348:б, д; 353:а; 356:в; 360:б, и; 361:а, б; 362:в; 364:а, б; 365:в; 366:а, б; 367:а, б, в; 371:а, 1, 3; 372:5; 373:а, е, 1; 375:в, г; 376:л, р; 378:б; 381:а, б; 383:ж; 385:е; 388:1; 395:д; 410:1, 2 в, д; 416:а, 419:б; 420:а, ч; 421:д, к, н, о, р; 447:а, б, д, е, ж;

Обща площ 978,7

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с много голяма интензивност).

Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни екстериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета).

През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

През 5 години да се извършва консултация с местната власт, населението, религиозните общности, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на ТП “ДГС Нови пазар”.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в Горскостопанския план и съобразени с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

Мониторингът да се провежда чрез документална проверка и снимков материал.

ЗАПЛАХИ

Промяна на ландшафта и облика на местностите, понижаване стойността на гората като ВКС.